

บทที่ ๒

วรรณคดีและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การบริหารงานวิชาการนับ เป็นภารกิจหลักของสถานศึกษาทุกระดับทุกประเภท ในการบริหารการศึกษา และเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปแล้วว่า การเรียนการสอนจะประสบความสำเร็จเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการเป็นหลัก ทั้งนี้เพราะคุณภาพ ประสิทธิภาพในการสอนของครูนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารงานวิชาการ และผู้ที่ จะบริหารงานวิชาการให้ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพดีนั้นจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถและมีความ เข้าใจในเรื่อง ความหมายหลักการบริหารวิชาการ ตลอดจนปัญหา และอุปสรรคเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ เป็นอย่างดี

สมิธ เคราส์และแอทกินสัน เสนอแนะให้ผู้บริหารการศึกษาใช้เวลากับงาน วิชาการมากเป็นอันดับแรก โดยแบ่งงานผู้บริหารโรงเรียนออกเป็น ๗ ประเภท ดังนี้

๑. งานบริหารในหน้าที่ทั่วไป ร้อยละ ๔
๒. งานบริหารเกี่ยวกับบุคลากร ร้อยละ ๒๐
๓. งานบริหารวิชาการ ร้อยละ ๔๐
๔. งานบริหารเกี่ยวกับการเงิน ร้อยละ ๕
๕. งานบริหารเกี่ยวกับอาคารสถานที่ ร้อยละ ๕
๖. งานบริหารเกี่ยวกับชุมชน ร้อยละ ๕
๗. งานบริหารเกี่ยวกับกิจกรรมนักเรียน ร้อยละ ๒๐^๑

^๑Edward W. Smith, Stanley W. Krawse and Mark M. Atkinson. The Educator's Encyclopedia, (New York : Prentice - Hall, Inc. ๑ 67).

จะเห็นได้ว่า เอ็ดเวิร์ด กับ ดับบลิวสมิท และคณะ ได้ให้ความสำคัญแก่งานวิชาการ เป็นอันดับแรก โดยให้นำหนักความสำคัญถึงร้อยละ ๔๐ จากงานอื่น ๆ ทั้งหมด ๗ งาน ของผู้บริหาร โรงเรียน นอกจากนี้ เกரியง เอี่ยมสกุล ยังกล่าวถึงความจำเป็นที่ครูใหญ่ หรือผู้บริหารโรงเรียน จะต้องให้ความสำคัญแก่งานวิชาการ โดยกล่าวว่า

"... ครูใหญ่เป็นผู้รับผิดชอบโดยตรงในเรื่องมาตรฐาน คุณภาพของงานวิชาการ แม้กฎหมายโรงเรียนราษฎร์ก็ยังกำหนดโดยชัดแจ้งว่าครูใหญ่เป็นผู้รับผิดชอบในงานวิชาการ และจะต้องอยู่ประจำที่โรงเรียนโดยตลอดเวลาที่เปิดทำการสอน ทั้งนี้เพื่ออยู่ดูแลการสอน ของครูอย่างมีประสิทธิภาพ และให้การเรียนของนักเรียนมีประสิทธิภาพ"^๑

ศูนย์วิทยทรัพยากร

007471

^๑ เกரியง เอี่ยมสกุล, "ช่วยครูให้เป็นนักบริหารที่ดี", วิทยาสาร, ๕(กรกฎาคม ๒๕๑๒),

ความหมายและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

ภิญโญ สาธร กล่าวถึงการบริหารงานวิชาการว่า " เป็นการบริหารกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการสอนของนักเรียนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพที่สุด ความจริงผู้บริหารการศึกษาหรือครูใหญ่ทุกคนควรจะได้รับนิยตชอบ เป็นผู้นำของครูในด้านวิชาการเป็นอันดับแรก เพราะหน้าที่ของโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาทุกแห่งคือการให้ความรู้แก่เด็กนักเรียนในด้านวิชาการ ผู้บริหารการศึกษา หรือครูใหญ่เป็นผู้นำด้านวิชาการ โดยการทำงานร่วมกับครู กระตุ้นเตือนครู ให้คำแนะนำ และคำปรึกษาแก่ครู และประสานงานให้ครูทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพในด้านการสอน " ^๑

โรเบิร์ต เอส ฟิสค์ (Robert S. Fisk) ให้ทัศนะว่า งานวิชาการเป็นความรับผิดชอบของโรงเรียน ตั้งแต่การบ่งถึงปรัชญาและจุดมุ่งหมายทางการศึกษาของโรงเรียน โดยคำนึงถึงบุคคลในอาชีพต่าง ๆ ของชุมชนเป็นพื้นฐาน รวมถึงการประเมินผลโปรแกรมทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และกิจกรรมทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ^๒

เอกวิทย์ ณ. กลาง กล่าวว่า งานบริหารการศึกษาด้านวิชาการนั้น ได้แก่ การควบคุมดูแลหลักสูตร การสอน อุปกรณ์การสอน การจัดแบบเรียน คู่มือครู การจัดชั้นเรียน การจัดครูสอน การปรับปรุงการเรียนการสอน การฝึกอบรมครูประจำ การเผยแพร่วิชาการ การวัดผลการศึกษา การวิจัยค้นคว้า การประเมินผลมาตรฐาน โรงเรียนเพื่อปรับปรุงโรงเรียน ตลอดจนการตรวจเยี่ยมและนิเทศการศึกษาแก่โรงเรียน ^๓

^๑ภิญโญ สาธร, หลักบริหารการศึกษา, (กรุงเทพ : วัฒนาพานิช, ๒๕๑๖),
หน้า ๒๕๒

^๒ Robert S.Fisk Administration Behavior in Education,
(New York : Harper and Row, 1957), P. 214.

^๓ เอกวิทย์ ณ. กลาง " การบริหารวิชาการ " รายงานการประชุมผู้ตรวจ
การศึกษาและศึกษาธิการจังหวัด, (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๑๖), หน้า ๑๑๓.

พัฒนา ภาสบุตร ได้กล่าวถึง งานวิชาการไว้ว่า " เป็นงานที่จะต้องทำเพื่อ
 ค่าเนินการสอนในโรงเรียนให้เกิดผลดีแก่นักเรียน ให้นักเรียนได้เรียนรู้และได้ประสบการณ์
 ต่าง ๆ ตามที่ได้ระบุไว้ในวัตถุประสงค์ของแต่ละวิชาในหลักสูตร " ๑

จรินทร์ นาคศรีอาภรณ์ ให้ความเห็นว่า งานวิชาการคือความพยายามทั้งหมด
 ที่ผู้บริหารและคณะครูช่วยกันปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และตรงเป้าหมายที่สุด ๒

Van Miller ได้กล่าวถึงความสำคัญของงานวิชาการว่างานวิชาการ
 เป็นหัวใจสำคัญของโรงเรียน และสำคัญมากที่สุด ได้แก่การจัดโปรแกรมการสอนและการปฏิบัติ
 ตามโปรแกรม ตลอดจนการวัดผลเพื่อจะได้ติดตามการเรียนการสอน ทั้งครูและนักเรียน โดย
 เฉพาะอย่างยิ่งการจัดการบริการการสอน เพื่อให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยดีนั้น
 เป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะละเลยเสียมิได้ " ๓

ดังนั้น จึงพอสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึงการดำเนินการทุกอย่าง
 ทางวิชาการอันจะทำให้ การใช้หลักสูตรและการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพตรงตาม
 เป้าหมายทางการศึกษา

๑ พัฒน ภาสบุตร, " การบริหารงานด้านวิชาการ ", ในการอบรม
 ครูใหญ่โรงเรียนประถมศึกษาที่ปรับปรุงมาตรฐานทางวิชาการ, กรมสามัญศึกษา, ผู้รวบรวม
 (พระนคร: กรมสามัญศึกษา, ๒๕๑๒) หน้า ๑๔๑.

๒ จรินทร์ นาคศรีอาภรณ์ " การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสาธิต
 ระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาประถมศึกษา
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๐) หน้า ๓๖.

๓ Van Miller, The Public Administration of American
 School Systems, (New York : The Mcmillan Company, 1965), P. 175.

ครูใหญ่กับหน้าที่ความรับผิดชอบทางวิชาการ

ครูใหญ่ หรือผู้บริหารการศึกษาโดยทั่วไปควรกระจายอำนาจ (Share the Authority) และความรับผิดชอบ (responsibility) ไปให้ครูทุกคน ความเป็นผู้นำของผู้บริหารการศึกษา อยู่ที่ความสามารถที่จะใช้คนอื่นให้ทำงานโดยไม่ต้องใช้วิธีบีบบังคับหรือขู่เข็ญ และอยู่ที่เทคนิคในการที่จะกระตุ้นเตือน ให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอนนักเรียนทุกคนขยันขันแข็งและทำงานอย่างเต็มที่ และอดทน^๑

วิจิตร ศรีสอ้าน กล่าวว่า ผู้บริหารการศึกษาจะต้องรับผิดชอบงานวิชาการ ๘ ประการคือ

๑. การพัฒนาจุดมุ่งหมาย เป้าหมาย และนโยบายของโรงเรียน เพื่อจะได้ใช้เป็นแนวทางในการสอน
๒. การจัดวางตัวบุคคลเพื่อให้สามารถทำหน้าที่ได้บรรลุจุดมุ่งหมายของการศึกษาของโรงเรียน
๓. การจัดสรร เวลาและสถานที่เพื่อประโยชน์ในการสอน
๔. การจัดหาและใช้วัสดุอุปกรณ์ และอาคารสถานที่เพื่อให้ได้ประโยชน์ของการศึกษา

สูงสุด

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๕. การส่งเสริมการเรียนการสอน เพื่อให้การสอนบรรลุเป้าหมาย
๖. การจัดโปรแกรมการอบรมเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน
๗. การสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เพื่อประโยชน์ทาง

ด้านการศึกษา

๘. การประเมินความต้องการของโรงเรียน^๑

จากความคิดเหล่านี้ พอสรุปได้ว่า ครูใหญ่ควรจะเห็นความสำคัญของการบริหารงานวิชาการเป็นอันดับแรกและเป็นผู้รับผิดชอบในงานวิชาการของโรงเรียนเกี่ยวกับการกำหนดแผนงานโรงเรียนด้านวิชาการ มอบหมายให้ครูอาจารย์ผู้ช่วยครูใหญ่และเจ้าหน้าที่อื่นปฏิบัติให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถ ติดตามผลตรวจสอบและแนะนำการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน แก้ไขปัญหาต่าง ๆ เพื่อให้เป็นผลดีต่อการเรียนการสอน นิเทศการสอนและการทำงานของครู ควบคุมคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน^๒ แต่จากผลงานของการวิจัยเกี่ยวกับด้านนี้ พบว่า ครูใหญ่ไม่ค่อยเห็นความสำคัญของงานวิชาการ

^๑ วิจิตร ศรีสอาน, " บทบาทของผู้บริหารการศึกษาในการปรับปรุง ส่งเสริมงานวิชาการ, " ใน สมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, วิทยุโณ สาร, บรรณาธิการ (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๑๘) หน้า ๖.

^๒ คุรุสภามาตรฐานกำหนดตำแหน่งข้าราชการครู, " ในบันทึกการนิเทศการศึกษา ๒๕๑๔ กรมสามัญศึกษา, ผู้รวบรวม (กรุงเทพฯ: กรมสามัญศึกษา, ๒๕๑๔), หน้า ๖๓.

วิรัตน์ คิริบุรณ์ ได้ทำการวิจัยเรื่องการศึกษาสมรรถภาพการบริหารของครูใหญ่โรงเรียนมัธยมในเขตศึกษา ●● พบว่า ความบกพร่องในการบริหารวิชาการล้วนเป็นพฤติกรรมที่เป็นหัวใจด้านวิชาการ เช่น การจัดบริการนิเทศการสอนรายวิชาต่าง ๆ การประชุมปรึกษาในรายวิชา การส่งเสริมให้ครูนำเอาวิธีการสอนใหม่ ๆ มาใช้เป็นต้น แสดงให้เห็นว่าการบริหารงานวิชาการขาดทั้งการวางแผนงาน การดำเนินงานตามแผน และการประเมินผล อันเป็นหลักเบื้องต้นของการบริหาร^๑

สมิคร หนูไพโรจน์ ได้ศึกษาเกี่ยวกับงานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคใต้ พบว่าครูใหญ่มีความสนใจด้านการเรียนการสอน ให้ความช่วยเหลือแนะนำครูกำหนดวิชาการและมุ่งที่จะปรับปรุงสภาพการเรียนการสอนของโรงเรียนให้ดีขึ้น ส่วนในด้านการจัดทำโครงการสอนโรงเรียนไม่ค่อยได้จัดทำ แสดงว่าครูใหญ่ไม่ได้คำนึงถึงความสำคัญของเรื่องนี้ วิธีสอนของครูยังเหมือนเดิม อุปกรณ์การสอนไม่เพียงพอ ครูไม่ค่อยได้รับการอบรมทางวิชาการ ฉะนั้นการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงแนวการสอนจึงมีน้อยที่สุด^๒

^๑ วิรัตน์ คิริบุรณ์, " การศึกษาสมรรถภาพการบริหารของครูใหญ่โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา ๑๑ " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต ภาควิชาการ บริหารและวางแผนการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๑๗), หน้า ๖๐.

^๒ สมิคร หนูไพโรจน์, " งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคใต้ " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต แผนกวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔), หน้า ๑๔๔.

จันทร์ธานี สงวนนาม ได้ศึกษาเรื่องงานบริหารการศึกษาของโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคกลาง ได้ผลว่าโรงเรียนประถมศึกษากว่า
ครึ่งปฏิบัติตามวิชาการในระดับค่อนข้างมากและมีปัญหาน้อยที่สุด อย่างไรก็ตามก็มีโรงเรียนอีกจำนวน
หนึ่งปฏิบัติตามวิชาการไม่ได้เต็มที่ และมีปัญหาสำคัญคือ ครูมีวุฒิต่ำ ขาดแคลนครู ครูไม่ตั้งใจ
ทำงาน และศึกษานิเทศก์ช่วยเหลือทางด้านวิชาการน้อยไป^๑

สุดใจ ไสสุก ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารส่วนมากไม่เห็นความสำคัญของงานวิชาการ มักจะมุ่งปฏิบัติตาม
งานด้านธุรการ เป็นอันดับแรก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะงานวิชาการเห็นผลช้า ไม่เด่นชัด^๒

เอนก หิรัญ ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา
ในภาคกลาง พบว่า การปฏิบัติตามวิชาการน้อยทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการวัดและประเมิน
ผลการศึกษา การนิเทศการศึกษา การวางแผนปรับปรุงงานวิชาการ การใช้ทรัพยากร และ
แหล่งวิชาในท้องถิ่น^๓

^๑ จันทร์ธานี สงวนนาม, " งานบริหารการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดในภาคกลาง " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหาร
การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๔) หน้า ๑๑๗.

^๒ สุดใจ ไสสุก, " การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา ในกรุงเทพ
มหานคร " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๒) หน้า ๑๔๓.

^๓ เอนก หิรัญ, " การบริหารงานวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคกลาง " (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
๒๕๒๒) หน้า ๑๓๗.

ครูใหญ่โรงเรียนราษฎร์กับงานวิชาการ

ครูใหญ่โรงเรียนราษฎร์มีภารกิจหน้าที่และความรับผิดชอบที่จะบริหารงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียน โดยเฉพาะงานด้านวิชาการ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารโรงเรียนให้ลุล่วงไปด้วยดี ภารกิจของครูใหญ่จึงมีมากมายหลายด้านที่จะต้องปฏิบัติในหน้าที่ซึ่งจะจำแนกหน้าที่ของครูใหญ่ในด้านวิชาการออกเป็น ๒ ประเด็นใหญ่ ๆ

๑. ภารกิจของครูใหญ่ตามที่กำหนดไว้ใน พ.ร.บ. โรงเรียนราษฎร์
๒. ภารกิจของครูใหญ่โดยทางปฏิบัติ

ภารกิจของครูใหญ่ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์

พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ เป็นแม่บทที่จะกำหนดภารกิจหน้าที่ต่าง ๆ ของผู้บริหารโรงเรียนราษฎร์ ที่ผู้บริหารทุกคนต้องทราบและนำไปปฏิบัติ พระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ พุทธศักราช ๒๔๙๗ และพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ (ฉบับที่ ๒) พุทธศักราช ๒๕๑๔ กำหนดให้ครูใหญ่โรงเรียนราษฎร์มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาดังนี้^๑

๑. ครูใหญ่ หมายความว่า บุคคลผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในงานฝ่ายวิชาการของโรงเรียน และเป็นหัวหน้าควบคุมครูและนักเรียนในโรงเรียน (มาตรา ๔)
๒. ต้องจัดให้นักเรียนได้รับการศึกษาตลอดเวลาที่โรงเรียนเปิดทำการสอนภายในระยะเวลาที่กำหนดในกฎกระทรวงและต้องหยุดในวันหยุดราชการประจำปี (มาตรา ๒๔)

^๑ สวัสดิ์ ปิ่นสุวรรณ, พิบูลย์ เจียมจิต และสะอาด บุญเปี่ยม,

กฎหมายและระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับโรงเรียนราษฎร์และการปฏิบัติงานของโรงเรียนราษฎร์,

(ธนบุรี : โรงพิมพ์ช่างพิมพ์เพชรรัตน์, ๒๕๐๗), หน้า ๔ - ๒๖.

๓. ต้องประจำอยู่ที่โรงเรียนตลอดเวลาที่โรงเรียนเปิดทำการสอน (มาตรา ๒๖)
๔. ต้องจัดให้มีทะเบียนครู ทะเบียนนักเรียน บัญชีเรียกชื่อ สมุดหมายเหตุรายวัน สมุดลงเวลาทำการของครู และบัญชีการเงินของโรงเรียน ทั้งต้องทำให้ถูกต้องตามแบบและข้อบังคับของกระทรวงศึกษาธิการ (มาตรา ๒๗)
๕. ต้องจัดการสอนนักเรียน
- ๕.๑. ให้อ่าน เขียน และเข้าใจภาษาไทยคล่องแคล่ว และเข้าใจพอสมควรและ
- ๕.๒. ให้ได้ศึกษาหน้าที่ของพลเมืองดี ปฎักฝังความจงรักภักดีต่อประเทศไทย และความรู้แห่งภูมิประเทศ รวมทั้งประวัติศาสตร์และภูมิศาสตร์ ของประเทศไทยด้วย (มาตรา ๒๘)
๖. ต้องควบคุมดูแลการสอนโดยต้องจัดให้สอนเป็นภาษาไทย (มาตรา ๒๙)
๗. บรรดาสมุด หนังสือ เอกสาร ภาพ แผนที่ บทเพลง แผ่นเสียง ฟิล์ม และสิ่งทำนองเดียวกันที่มีไว้หรือใช้ในโรงเรียนเพื่อประโยชน์ในการสอนหรือการศึกษานั้น ให้ทำบัญชีเสนอต่อรัฐมนตรี รัฐมนตรีมีอำนาจห้ามมิให้มีไว้หรือใช้สิ่งนั้น ๆ ได้ และเพื่อการนี้รัฐมนตรีจะเรียกสิ่งนั้นมาพิจารณาก่อนก็ได้ (มาตรา ๓๐)
๘. ต้องทำเอกสารเกี่ยวกับกิจการของโรงเรียนเป็นภาษาไทย (มาตรา ๓๑)
๘. พนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจเข้าทำการตรวจสอบความเป็นไปในโรงเรียนในเวลาอันสมควร ครูใหญ่ต้องให้ความสะดวกแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ในการตรวจสอบ (มาตรา ๓๒)
๑๐. ห้ามมิให้ทำการสนับสนุน หรือสอน หรือเตรียมการจะสนับสนุน หรือสอนในสถานที่หรือในบริเวณโรงเรียน ซึ่งสิทธิหรือแบบแผนใด ๆ อันมิชอบด้วยกฎหมาย หรือขัดต่อศีลธรรมอันดี หรือความสงบเรียบร้อยของประชาชน (มาตรา ๔๐)
๑๑. ในกรณีที่โรงเรียนเล็กล้ม หรือถูกถอนใบอนุญาต ให้ครูใหญ่รวบรวมหลักฐานแห่งผลการสอบข้อสอบ ผลการสอบไล่ และใบสุทธิ พร้อมด้วยทะเบียนนักเรียน บัญชีเรียกชื่อ สมุดหมายเหตุรายวัน ส่งต่อผู้ว่าราชการจังหวัดภายในเจ็ดวันนับแต่วันโรงเรียนเล็กล้ม หรือถูกถอนใบอนุญาต (มาตรา ๔๓)

๒. ภารกิจของครูใหญ่เกี่ยวกับงานด้านวิชาการโดยทางปฏิบัติ

โฮเวอร์ไดน์ จี ฮอฟแมน (Howerdine G. Hoffman) ได้ศึกษางานหน้าที่ของครูใหญ่พบว่า ครูใหญ่ที่เข้ารับตำแหน่งใหม่ ๆ จะแบ่งเวลาให้แก่งานดังนี้^๑

๑. ทำงานนิเทศการศึกษา ๑๘%
๒. ทำงานเกี่ยวกับหลักสูตรการสอนและการแนะแนว ๒๐%
๓. ควบคุมการใช้วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ๘%
๔. งานบริหารธุรกิจ ๑๗%
๕. ประชาสัมพันธ์ชุมชน ๑๖%
๖. ปกครองครู ๑๒%
๗. ปกครองนักเรียน ๘%

จะเห็นได้ว่างานหลักที่สำคัญของครูใหญ่จากการศึกษาของฮอฟแมน (Hoffman) คืองานวิชาการนั่นเอง ภารกิจหน้าที่ของครูใหญ่ทางวิชาการนั้นมีมาก และหากจะให้งานทั้งหลายสำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดีย่อมขึ้นอยู่กับการจัดแบ่งงาน และการกระจายกำลังในการบริหารงาน เพราะครูใหญ่เพียงคนเดียวย่อมไม่สามารถบริหารให้งานทั้งปวงลุล่วงไปได้โดยลำพัง ดังนั้น ในการบริหารงานด้านวิชาการครูใหญ่ควรกระจายอำนาจ (share the Authority) และความรับผิดชอบ (Responsibility) ไปได้ให้ครูทุกคน ความเป็นผู้นำของครูใหญ่อยู่ที่ความสามารถที่จะใช้คนอื่นให้ทำงาน โดยไม่ใช้วิธีการบีบบังคับ หรือขู่เข็ญ แต่อยู่ที่เทคนิคการกระตุ้นเตือน (Motivate) ให้ครูและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอนและนักเรียนทุกคนขยันขันแข็งทำงานอย่างเต็มใจ ออกทน อย่่างไรก็ตาม ครูใหญ่ควรจะต้องระลึกอยู่เสมอว่า ตนเองนั้นมีใจครูของครูและไม่รอบรู้ในด้านวิชาการไปหมดทุกวิชา การบริหารงานด้านวิชาการจึงต้องอาศัยเทคนิค

^๑Howerdine G. Hoffman, "Pre - service and In - service Education for Beginning Elementary School Principals" California Journal of Elementary, Vol. 26, No. 4 (May, 1958), p. 240

ในการรู้จักตน มากกว่าการสอนคนอื่นว่าเขาควรทำอะไร ความจริงการที่ครูจะทำอย่างไรควรเป็นหน้าที่ของครู ไม่ใช่หน้าที่ของครูใหญ่ ครูใหญ่เพียงแต่ดูแลให้ครูทำงานให้ดีที่สุด และใช้ความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่เท่านั้น^๑

ในการกระจายอำนาจการบริหารวิชาการนั้น ครูใหญ่อาจจะทำได้โดยการแต่งตั้งผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ ให้เป็นผู้ดำเนินการของฝ่ายวิชาการ หรือเป็นผู้ช่วยของตนในงานที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายวิชาการ และอาจจะตั้งหัวหน้าสาย หรือ หัวหน้าหมวดวิชา ให้รับผิดชอบงานของแต่ละสายวิชาก็ได้ เพื่อจัดดำเนินการในสายวิชานั้น ๆ ส่วนครูใหญ่ก็คอยควบคุมและประสานงานในแต่ละฝ่าย เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ /

การจัดการศึกษาของเอกชน

ในปัจจุบัน โรงเรียนราษฎร์ได้มีส่วนช่วยในการจัดการศึกษาของรัฐบาลอย่างกว้างขวางทุกระดับการศึกษาตั้งแต่ ระดับอนุบาลศึกษา ประถมศึกษา มัธยมศึกษา (ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ) อุดมศึกษา และการศึกษาพิเศษ ซึ่งได้แก่การศึกษาหลักสูตรระยะสั้น การศึกษาผู้ใหญ่ โรงเรียนสอนศาสนา และโรงเรียนเฉพาะกาล

สำหรับนโยบาย การจัดการศึกษาเอกชนของรัฐบาลในปัจจุบัน สรุปได้ว่า

๑. รัฐบาลจะเร่งรัดและสนับสนุนให้ท้องถิ่นและ เอกชน เห็นประโยชน์และความจำเป็นของการศึกษารัยก่อนประถมศึกษาเพื่อจะได้ช่วยกันจัดอบรมเลี้ยงดูเด็ก ให้เด็กมีพัฒนาการโดยสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ
๒. จะปรับปรุงคุณภาพของสถานศึกษาเอกชนทุกระดับทุกประเภทและส่งเสริมให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา การจัดการอาชีวศึกษา และการศึกษานอกโรงเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

^๑ ภิญญา สาร, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๒๔ - ๓๓๐.

๓. จะดูแลและส่งเสริมให้สถาบันอุดมศึกษา เอกชนจัดการอุดมศึกษาให้กว้างขวาง และมีคุณภาพ เท่าเทียมกับสถาบันอุดมศึกษาของรัฐ

จะเห็นได้ว่านโยบายของรัฐให้ความมั่นใจแก่เอกชนในการจัดการศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา อาชีวศึกษา การศึกษานอกโรงเรียน และ อุดมศึกษา

อย่างไรก็ตามโรงเรียนราษฎร์ในปัจจุบัน ยังคงประสบปัญหาต่าง ๆ หลายประการ^๑ พอสรุปได้ดังนี้

๑. ปัญหาเรื่องครูผู้สอน เช่น ครูไม่ได้รับความเป็นธรรม, ไม่ได้รับเงินเดือนเต็ม ตามวุฒิและขาดหลักประกัน ความมั่นคงในอาชีพ

๒. ปัญหาเรื่องฐานะของโรงเรียน และกฎระเบียบการควบคุมโรงเรียนของรัฐ

๓. นโยบายของรัฐไม่ชัดเจนแน่นอน

ปัญหาดังกล่าวได้มีการแก้ไขบ้างแล้วในปี ๒๕๑๘ ซึ่งมีการแก้ไขเพิ่มเติมใน

พ.ร.บ.โรงเรียนราษฎร์ พ.ศ. ๒๕๑๗ ขึ้น กฎหมายใหม่นี้ได้พยายามที่จะให้ความคุ้มครอง แก่ครู เพื่อให้เกิดความมั่นคงในอาชีพครูโรงเรียนราษฎร์ มีการส่งเสริมและช่วยเหลือครูใหญ่ และครูโรงเรียนราษฎร์ที่สอนตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้การอบรมทางวิชาการ ให้เงินค่าครองชีพ ให้เงินสงเคราะห์ตามส่วนที่รัฐบาลจัดสรรเข้าในกองทุนสงเคราะห์ ส่วนการ อุดหนุนและส่งเสริมโรงเรียนราษฎร์ก็มีหลายประการได้แก่ ส่งครูไปช่วยสอน ให้อุปกรณ์การศึกษา ให้เข้าทรัพย์สินของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น

^๑สมชัย วุฒิปรีชา " การศึกษาเอกชนในประเทศไทย " จุดยืนและทิศทาง
ทางการศึกษาไทย (กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช , ๒๕๑๘) หน้า ๑๑๔

สมชัย วุฒิปรีชา เห็นว่าการกำหนดนโยบายโรงเรียนราษฎร์ ควรยึดหลักการที่สำคัญ ๓ ประการ^๑

๑. รัฐ ถือว่าการจัดการศึกษาทุกระดับ เป็นหน้าที่และความรับผิดชอบของรัฐ
๒. รัฐ ถือว่าการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มีความสำคัญเป็นพิเศษที่จะต้องจัดให้ได้ ทั้งปริมาณและคุณภาพโดยทั่วไปทั้งประเทศ
๓. รัฐ ถือว่าเอกชนมีสิทธิ์ในการจัดการศึกษาได้ทุกระดับ ตามความต้องการของสังคม ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับมาตรการดูแลของรัฐ

นโยบายของรัฐในการจัดการศึกษาเอกชนที่ปรากฏในแผนการศึกษา ๒๕๒๐ นั้นเปิดโอกาสให้เอกชนจัดได้เกือบทุกระดับ ยกเว้นการฝึกหัดครู แต่การจัดจะต้องอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐ คือที่ปรากฏอยู่ในหมวด ๒ แผนนโยบายการศึกษาของรัฐ ข้อ ๒๔ " รัฐพึงเปิดโอกาสให้เอกชนร่วมรับภาระจัดการศึกษาได้ภายในขอบเขต ที่รัฐกำหนด แต่รัฐจะต้องดูแลให้สถานศึกษาของเอกชน ทุกระดับทุกประเภท ทั้งที่จัดเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียนและนอกโรงเรียนดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบาย แผนงาน และโครงการศึกษาของชาติ ทั้งนี้การศึกษาที่เอกชนจัดขึ้นจะต้องไม่แสวงหาผลกำไร เกินควร

ในแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ ๕ (พ.พ. ๒๕๒๕-๒๕๒๙) มีนโยบายในการพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน โดยมุ่งปรับปรุงระบบและวิธีการส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน เพื่อปรับปรุงคุณภาพของทางการศึกษาให้ดีขึ้น

หน่วยงานของรัฐที่มีหน้าที่ควบคุม ดูแลและส่งเสริมอุดหนุนโรงเรียน ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เป็นหน่วยงานระดับกรมสังกัดในกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินงานด้วยคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งประกอบด้วย

^๑ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๑๑๖.

ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ	เปิดประธานกรรมการ
อธิบดีกรมสามัญศึกษา	เป็นรองประธานกรรมการ
อธิบดีกรมการฝึกหัดครู	กรรมการ
อธิบดีกรมวิชาการ	กรรมการ
อธิบดีกรมอาชีวศึกษา	กรรมการ
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ	กรรมการ
เลขาธิการคุรุสภา	กรรมการ
ผู้ทรงคุณวุฒิอื่นไม่เกิน ๕ คน	กรรมการ
เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษา เอกชน	กรรมการและเลขานุการ

จัดตั้งขึ้นตามประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๑๖ ลงวันที่ ๒๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๕

และฉบับที่ ๒๗๓ ลงวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ให้คณะกรรมการการศึกษาเอกชนทำหน้าที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ซึ่งมีหน้าที่ดังต่อไปนี้^๑

๑. เสนอความเห็นเกี่ยวกับการศึกษาของโรงเรียนและการจัดทำโครงการส่งเสริมการศึกษาของ เอกชนต่อรัฐมนตรี
๒. ให้ความเห็นแก่รัฐมนตรี ในการออกกฎกระทรวง ระเบียบ หลักเกณฑ์ หรือเงื่อนไขเพื่อปฏิบัติตาม พ.ร.บ.
๓. ให้ความเห็นเกี่ยวกับการแก้ปัญหาของโรงเรียนตามนโยบายของรัฐมนตรี
๔. ให้ความเห็นเกี่ยวกับการประสานงานการศึกษาบางส่วนราชการอื่น เพื่อประโยชน์ในการควบคุมและส่งเสริมกิจการของโรงเรียน

^๑ ประยูร ปิ่นใจช่วย , " การศึกษาเอกชนในประเทศไทย " เอกสารสำหรับ แจก (พระนคร : ฝ่ายแผนงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน, ๒๕๒๓) หน้า ๑๒-๑๓

๕. ปฏิบัติการอื่นใดที่กฎหมายกำหนดให้ ซึ่งเป็นอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ
การศึกษาเอกชน

ส่วนสำนักงานการศึกษาเอกชนมีหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. ด้านการควบคุม

๑.๑ ควบคุมและตรวจตรา การดำเนินงานของโรงเรียนให้เป็นไปตาม
ระเบียบและกฎหมาย

๑.๒ ควบคุมและตรวจตราการดำเนินงานของโรงเรียนให้เป็นไปตามโครงการ
นโยบาย และเอกลักษณ์ของการศึกษาของชาติ

๑.๓ ควบคุมและตรวจตราโรงเรียนในเรื่องเกี่ยวกับการจัดสวัสดิการของครู
นักเรียน ให้เป็นไปตามระเบียบแบบแผน

๑.๔ ควบคุมและตรวจตราการเรียนการสอนของโรงเรียนให้มีคุณภาพ มีมาตรฐาน
การศึกษาและเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๑.๕ ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาความไม่สงบเรียบร้อยภายในสถาน
ศึกษาเอกชน

๒. ด้านการส่งเสริม

๒.๑ ส่งเสริมโรงเรียนในด้านวิชาการ เช่น ส่งเสริมการเรียนการสอนให้เป็น
ไปตามหลักสูตร ตามนโยบายการจัดการศึกษาของรัฐบาล และเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

๒.๒ ส่งเสริมโรงเรียนด้วยการให้ความอุดหนุน เป็นเงินสมทบเงินเดือนครู

๒.๓ ส่งเสริมงานด้านกองทุนสงเคราะห์ เพื่อสร้างขวัญ และกำลังใจการทำงาน
ของครู

๓. ให้บริการแก่สถานศึกษา ครู นักเรียน ตามกฎหมายกำหนด

๔. ประสานงานร่วมกับหน่วยงานราชการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมที่มีสถานศึกษา
ในสังกัด วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย เป็นต้น เพื่อให้การจัดการศึกษาเอกชน ได้สอดคล้องต้องกัน
และเป็นไปตามนโยบายส่วนรวมของกระทรวงศึกษาธิการ

การจัดการอาชีวศึกษาของ เอกชน

ได้กล่าวมาแล้วว่า โรงเรียนราษฎร์ในปัจจุบันมีส่วนช่วยในการจัดการศึกษาทุกระดับ การศึกษา โดยเฉพาะการอาชีวศึกษาเป็นการศึกษาที่รัฐสนับสนุนอย่างกว้างขวางได้ส่งเสริมให้สถานศึกษาของเอกชนดำเนินการได้ ในสาขาที่มีความพร้อมทั้งนี้เพื่อสนองความต้องการ การพัฒนาประเทศ

ดร. ธนู แสงศักดิ์ กล่าวว่า " การอาชีวศึกษาเป็น เรื่องของความเจริญมั่นคง ของชาติทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และการต่างประเทศ " และ " การอาชีวศึกษา เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาประเทศ " ๑

ภิญโญ สาธร ให้ทัศนะว่า " การอาชีวศึกษา คือ เป้าหมายหลักของแผนการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐ เพราะแผนการศึกษาดังนี้เน้นเป็นพิเศษทุกชั้นตอน โดยหวังว่า การ อาชีวศึกษาจะแก้ไขภาวะเร้นแค้นของปวงชนชาวไทยได้ หวังว่าปัญหาอาชญากรรมจะลดลงไป ปัญหาการหลอกลวงหญิงจะลดลงไป และการพัฒนาประเทศจะบรรลุผลสำเร็จในเวลาอันรวดเร็ว เพราะการศึกษา คือ การพัฒนาคน และการอาชีวศึกษาคือการพัฒนาคนให้มีกินมีใช้ มีอาชีพ และพัฒนาประเทศให้อยู่ในสภาวะเศรษฐกิจที่ดี และมั่นคงได้ " ๒

ในปัจจุบันรัฐได้กล่าวถึงการจัดการอาชีวศึกษาของเอกชนไว้ในแผนพัฒนาการศึกษา ระยะที่ ๕ กำหนดมาตรการในการพัฒนาการอาชีวศึกษาไว้ดังนี้

- เน้นการยกระดับคุณภาพ ต้องมีการทบทวนรูปแบบการลงทุนทั้งโรงเรียน วิทยาลัย ทางด้านเกษตรกรรม และอุตสาหกรรม ให้มีการปรับปรุงหลักสูตรที่เน้นหนักทางด้านภาพปฏิบัติ ในสัดส่วนที่สูงขึ้น

๑ ธนู แสงศักดิ์ " การอาชีวศึกษา : อดีต - ปัจจุบัน - อนาคต จุดยืนและทิศทาง การศึกษาไทย (กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช , ๒๕๑๔) หน้า ๑๓๒ .

๒ ภิญโญ สาธร การบริหารการศึกษา (กรุงเทพฯ : ศ.ส.การพัฒน , ๒๕๒๓) หน้า ๒๑๒ .

- สนับสนุนและส่งเสริมให้เอกชนจัดการอาชีวศึกษาในสาขาที่มีการลงทุนในแต่ละสาขา
ระหว่างรัฐและเอกชนให้ชัดเจน

- ให้มีการทบทวนการจัดเก็บเงินบำรุงการศึกษาให้อยู่ในอัตราที่เหมาะสมตามนโยบายราคา
- สนับสนุนการจัด Apprenticeship Program ในสถานศึกษาเพื่อแก้ปัญหาการว่างงาน

การอาชีวศึกษา หมายถึง การศึกษาวิชาที่จะนำไปประกอบอาชีพ มุ่งให้การศึกษาฝึกอบรม
กำลังคนในระดับต่าง ๆ ตามความต้องการของท้องถิ่นและสังคม ภิญโญ สาธร กล่าวถึงหลักการ
สำคัญของการอาชีวศึกษาว่า การปฏิบัติได้จริง มิใช่มีความรู้แต่ในทางทฤษฎีเท่านั้น ต้องรู้จักและมี
จรรยาบรรณ ทางวิชาชีพด้วย^๑ ดังนั้นการจัดการศึกษาวิชาชีพ ต้องคำนึงถึงระบบงานอาชีพ ธุรกิจ
และอุตสาหกรรม วิธีการฝึกอบรมที่เหมาะสม การอาชีวศึกษาจึงเป็นงานของนักวิชาการพิเศษ
มีเทคนิคและวิธีการที่ต้องการความรู้พิเศษ และต้องฝึกคนทำงานด้านนี้ขึ้น โดยเฉพาะต่อเนื่องกัน

การจัดการอาชีวศึกษาของเอกชน ต้องให้เป็นไปตามนโยบายของรัฐ อยู่ในระเบียบและ
กฎหมายของโรงเรียนราษฎร์ และดำเนินการภายใต้การควบคุมดูแลและส่งเสริมของกองควบคุม
และติดตามการปฏิบัติงาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งมี
ฝ่ายสถานศึกษาโรงเรียนสายอาชีวศึกษา มีหน้าที่ตรวจสอบ ควบคุมดูแล และให้คำปรึกษาแนะนำการ
จัดการศึกษาการบริหารและการปฏิบัติงานในโรงเรียนอาชีวศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและเป็นไปตาม
มติคณะกรรมการการศึกษาเอกชน และนโยบายโดยส่วนรวมของกระทรวงศึกษาธิการ นอกจากนี้
ยังมีฝ่ายนิเทศการศึกษาและควบคุมโรงเรียนสายอาชีวศึกษา ซึ่งมีหน้าที่ตรวจสอบควบคุมดูแล และ
ให้คำปรึกษาแนะนำการเรียนการสอน และการจัดการศึกษา รวมทั้งการบริหาร และ

^๑ภิญโญ สาธร, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑๔.

การประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนอาชีวศึกษาให้ได้มาตรฐาน ทั้งปริมาณและคุณภาพ และนอกจากนี้ ยังมีหน้าที่ในการควบคุมการจัดตั้งสถานศึกษาเอกชนสายอาชีวศึกษา ที่ใช้หลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการและหลักสูตรโรงเรียน และตรวจนิเทศการศึกษา การเรียน การสอน และการวัดผลการศึกษาโรงเรียนเอกชนสายอาชีพทั่วประเทศ

ในปี พ.ศ.๒๕๒๒ มีโรงเรียนเอกชนที่จัดการศึกษาสายอาชีพตามหลักสูตรของ กระทรวงศึกษาธิการ ๑๖๒ โรงเรียน ซึ่งเพิ่มขึ้นจาก ปีการศึกษา ๒๕๒๑ จำนวน ๓๖ โรงเรียน หรือร้อยละ ๒๓ ของจำนวนโรงเรียนในปีการศึกษา ๒๕๒๑

ในปีการศึกษา ๒๕๒๑ มีครูโรงเรียนอาชีวศึกษาที่สอนตามหลักสูตรของกระทรวง ศึกษาธิการ ทั่วประเทศ ๔,๐๒๓ คน เป็นครูที่สอนอยู่ในกรุงเทพฯ ๖,๒๕๔ คน ส่วนภูมิภาค ๑,๗๖๙ คน และทั้งประเทศมีจำนวนนักเรียน ๑๐๔,๗๗๙ คน โดยอยู่ในกรุงเทพฯ ๖๕,๓๒๔ คน ส่วนภูมิภาค ๔๔,๔๕๕ คน

นอกจากนี้ยังมีโรงเรียนราษฎร์สายอาชีพที่สอนตามหลักสูตรของโรงเรียน ๔๓๗ โรงเรียน เปิดสอนวิชาชีพต่าง ๆ รวม ๒๖ สาขาวิชา และโรงเรียนราษฎร์การศึกษาพิเศษ จำนวน ๔๒๔ โรงเรียน ในโรงเรียนทั้งสองประเภทนี้ มีครูทั้งสิ้น ๔,๓๗๒ คน และมีนักเรียนทั้งสิ้น ๑๕๒,๔๙๑ คน

แนวโน้มของการเพิ่มโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษา ที่มีเพิ่มมากขึ้นทุกปี โดยเฉพาะในปีการศึกษา ๒๕๒๔ ได้มีโรงเรียนราษฎร์ที่เปิดสอนอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้นมากมาย ดังนั้นผู้รับผิดชอบ การจัดการศึกษาของ เอกชน จึงต้องออกระเบียบคำสั่งเพิ่มเติมในการควบคุมและดูแลโรงเรียน ราษฎร์อาชีวศึกษาเพิ่มขึ้น แม้จะมีกฎหมายและระเบียบกระทรวงศึกษาธิการปฏิบัติอยู่แล้วก็ตาม ยังไม่อาจที่จะควบคุมการจัดการอาชีวศึกษาของ เอกชนได้ตามนโยบายและขอบเขตที่รัฐกำหนด จึงได้มีระเบียบปฏิบัติสำหรับโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษาออกมาโดยกระทรวงศึกษาธิการ และ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนอยู่เรื่อย ๆ ดังรายละเอียดในภาคผนวก ก.

หลักสูตร

หลักสูตรเป็นส่วนสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะเป็นแม่บทในการกำหนดโครงการ การเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ ที่โรงเรียนจะต้องจัดขึ้น เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการ จัดการศึกษา หลักสูตรมีความหมาย กว้างขวางมาก นักการศึกษาต่างก็ให้ความหมายของหลักสูตร ไว้ต่างกันดังนี้

แฟรงกลิน บ็อบบิท (Franklin Bobbitt) ได้ให้ความหมายไว้ว่า หลักสูตร คือ รายการของสิ่งต่าง ๆ ที่นักเรียนและเยาวชนจะต้องทำและจะต้องประสบ^๑

ฮาโรลด์ จี. เซน และ อี.ที. แมค สเวน (Harold G. Shane and E.T. Mc Swain) กล่าวว่า หลักสูตรเป็นผลรวมของประสบการณ์อันได้แก่ การเรียนทักษะ นิสัย และเจตคติที่เด็ก ได้รับเป็นส่วนหนึ่งของตัวเขาและเด็กจะนำไปใช้ในการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง^๒

วิลเลียม บี. เรแกน และจีน ดี. เชฟเฟอร์ด์ (William B. Ragan and Gene D. Shepherd) ให้ความหมายของหลักสูตรว่า หลักสูตรประกอบด้วยประสบการณ์ของเด็กทุกชนิดที่โรงเรียนจะต้องรับ ผิดชอบ ความหมายนี้ครอบคลุมไปถึงรายวิชาที่เปิดสอน เอกสารทางราชการที่ระบุรายละเอียดของ หลักสูตรกระทรวง การเรียนการสอนซึ่งเป็นตัวถ่ายทอดหลักสูตร และโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปะทะสังสรรค์ สัมผัสและประสบการณ์ของผู้เรียนแต่ละคน^๓

^๑Franklin Bobbitt, The Curriculum (Boston : Houghton Mifflin, 1918), p. 42.

^๒Harold G. Shane and E.T. Mc Swain, Evaluation and the Elementary Curreculum (New York : Henry Holt and Company, 1951), p. 170.

^๓William B. Ragan and Gene D. Shepherd, Modern Elementary Curriculum (5th ed. : Holt, Rinehart and Winston, 1977), p. 192.

ฮิลดา ทาบ (Hilda Taba) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง ประมวลประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนและครูผู้สอนจัดขึ้น เพื่อให้นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงไปตามลักษณะที่ตั้งจุดมุ่งหมายไว้^๑

ภิญโญ สาธร ให้ความเห็นว่า หลักสูตร หมายถึง บรรดาประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้แก่เด็กเรียนตามระดับชั้น ตามความต้องการ ความสนใจ ตามวัยของนักเรียนและตามความต้องการของสังคม รวมทั้งประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกเวลาเรียนตามปกติในโรงเรียน^๒

สมิตร คุณานุกร ให้ความเห็นคล้ายกับ ภิญโญ สาธร ว่า หลักสูตรในระดับโรงเรียน หมายถึง โครงการประมวลความรู้และประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียนไม่ว่าจะเป็นภายในหรือภายนอกโรงเรียนก็ตาม เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้^๓

^๑Hilda Taba, Curriculum Development : Theory and Practice

(New York : Harocurt, Brace and word, 1962), p.9.

^๒ภิญโญ สาธร, หลักบริหารการศึกษา พิมพ์ครั้งที่ ๓. (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๑๖), หน้า ๒๓๖.

^๓สมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, ๒๕๑๘), หน้า ๔.

กมล สุดประเสริฐ ให้ความหมายหลักสูตรว่า คำว่าหลักสูตรมิได้หมายความว่าแต่เพียงหนังสือหรือหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการ แต่มีความหมายไปถึงกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหมดที่จัดให้แก่เด็ก ซึ่งรวมไปถึงการสอนของครูที่มีต่อนักเรียน^๑

จากความเห็นของนักการศึกษาเหล่านี้ พอสรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึงประสบการณ์และกิจกรรมทั้งหลายที่เด็กจะได้รับจากการศึกษา แล้วทำให้เขาพัฒนาไปตามจุดหมายของการศึกษา

หลักสูตรอาชีวศึกษา ในประเทศไทยมี ๒ ประเภท คือ หลักสูตรของโรงเรียนและหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกรมอาชีวศึกษามีหน้าที่ในการจัดทำหลักสูตร และบริการการอาชีวศึกษา เพื่อจัดการศึกษาวิชาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการทางด้าน เศรษฐกิจและสังคมและนโยบายของรัฐบาลโดยการจัดการศึกษาวิชาชีพ ๕ ประเภท (ดูรายละเอียดเกี่ยวกับหลักสูตรในภาคผนวก ก.)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๑กมล สุดประเสริฐ, "การสร้างและประเมินวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม", วารสารวิจัยทางการศึกษา (มกราคม - เมษายน, ๒๕๑๗) : ๓๒.

หลักสูตรจะบังเกิดผลหรือไม่ขึ้นอยู่กับครูผู้สอน แม้หลักสูตรจะวางจุดมุ่งหมายไว้ดีเลิศอย่างไรก็ตาม ถ้าครูผู้สอนไม่ปฏิบัติตามหลักสูตรนั้นจะบรรลุจุดมุ่งหมายไปไม่ได้ โดยเฉพาะหลักสูตรที่เปลี่ยนแปลงใหม่ จุดมุ่งหมายต่างกับหลักสูตรเก่า โดยไม่มุ่งให้เด็กท่องจำอย่างเดียว แต่ต้องการสอนให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง มีความคิดสร้างสรรค์ ฉะนั้นครูผู้สอนควรหาวิธีการที่จะปฏิบัติให้บังเกิดผลตามจุดมุ่งหมายนี้

เดโช บุญยภักดิ์ ให้ข้อคิดว่าสิ่งที่ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจ คือ

๑. ผู้สอนต้องรู้จักนักเรียนของตนเป็นอย่างดี พยายามทำความเข้าใจในสภาพแวดล้อม ประสบการณ์เก่าของผู้เรียน ตลอดจนวุฒิภาวะของผู้เรียนก่อนสอน

๒. ผู้สอนต้องเข้าใจเนื้อหาสาระลึกซึ้งถึงความคิดรวบยอดของเรื่องนั้น ๆ อย่างถ่องแท้ ไม่หวั่งฟุ้ง เพียงตำราเรียน

๓. มุ่งให้ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถของตนค้นคว้าหาเหตุผลได้กล้าที่จะแสดงออก ฝึกให้รู้จักคิด และปฏิบัติมากกว่าการบอกให้ท่องจำ

๔. สร้างให้เกิดความต้องการ ความอยากรู้อยากเห็น ซึ่งมีอยู่ในตัวเด็ก เพื่อเขาจะได้มีความมั่นใจ ความศรัทธาที่จะเรียนรู้มากยิ่งขึ้น^๑

นอกจากจะต้องทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรดังกล่าวมาแล้ว ผู้บริหารจะทำงานด้านหลักสูตรได้อย่างไรมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นถ้ามีความรู้เกี่ยวกับเอกสารการใช้หลักสูตรและนำสิ่งเหล่านี้มาใช้ให้เป็นประโยชน์ซึ่งได้แก่ ประมวลการสอน โครงการสอน บันทึกการสอน แบบเรียน หนังสืออ้างอิง หนังสืออ่านประกอบ

การดำเนินการสอน

การดำเนินการสอน หมายถึง การจัดตารางสอน การจัดครูเข้าสอน การจัดชั้นเรียน การกำหนดแบบเรียน ตลอดจนงานการสอนของครูและการใช้อุปกรณ์การสอน

^๑เดโช บุญยภักดิ์, "หลักการของหลักสูตรไทย," ประชาศึกษา ๑๘ (๖) (สิงหาคม,

(๑) ตารางสอน

การจัดตารางสอนต้องอาศัยเทคนิคและความชำนาญเป็นพิเศษ ต้องใช้เวลาและความพยายาม ทั้งต้องระมัดระวัง เพราะเมื่อได้ปฏิบัติจริงแล้วมักจะพบกับอุปสรรคนานับประการ เช่น ห้องเรียนจำกัด ครูมีชั่วโมงสอนมากเกินไป การจัดชั่วโมงการเรียนไม่ยุติธรรม ชั่วโมงการสอนของครูติดกันมากเกินไป บางรายวิชาต้องจัดแบบ Double Period ตามลักษณะของเนื้อหาวิชา การจัดตามลักษณะเนื้อหาวิชาในภาคเช้าภาคบ่าย ฯลฯ

การจัดตารางสอนที่ดีควรให้หัวหน้าหมวดวิชาเป็นผู้จัดจำนวนชั่วโมงและวิชาที่สอนของครูในหมวดวิชาของตนแล้วมอบให้ฝ่ายวิชาการ เพื่อนำไปจัดตารางสอนรวมทั้งโรงเรียน

หลักในการจัดตารางสอน

กรมสามัญศึกษา ได้เสนอหลักการในการจัดตารางสอนไว้เป็นแนวทางให้โรงเรียนที่ยังไม่เคยใช้หลักสูตรกว้าง นำไปพิจารณาปรับปรุงตามสภาพของโรงเรียน ๔ ประการ คือ

๑. ควรสนองความต้องการของนักเรียนมากที่สุด คือ ให้ได้เรียนตามที่เลือก
๒. ควรเริ่มจัดจากชั้นที่ยากที่สุดก่อน และจัดจากวิชาที่ยากที่สุด วิชาอุตสาหกรรมเพราะยืดหยุ่นได้น้อยที่สุด
๓. จัดวิชาที่มีนักเรียนเลือกน้อยที่สุดก่อน เพราะนักเรียนทุกคนที่เลือกวิชานั้นจะต้องเรียนในเวลาเดียวกัน วิชาที่จัดเป็นอันดับสุดท้ายคือ วิชาที่มีนักเรียนเลือกเรียนกลุ่มมาก เพราะสามารถสลับเปลี่ยนให้นักเรียนเข้ากลุ่มใดก็ได้
๔. จัดวิชาบังคับเป็นอันดับสุดท้าย โดยให้ชั่วโมงวิชาเลือกทุกสาขาทดแทนกันหมดที่เหลือ นอกนั้นนักเรียนจะว่างตรงกัน

(๒) การสอนและวิธีสอน

การสอนของครูเป็นสิ่งจำเป็นและสำคัญในอันที่จะทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้และมีคุณสมบัติตามที่ จุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่วางไว้ หลักสูตรจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับ การนำหลักสูตรไปใช้ ซึ่งผู้ใช้หลักสูตร คือ ผู้สอนนั่นเอง

สุมิตร คุณากร ได้กล่าวไว้ว่า การสอนนั้นถึงแม้จะมีหลายวิธี แต่จะยึดถือเอาว่า วิธีใดวิธีหนึ่งที่ดีที่สุด และเลือกสอนเฉพาะวิธีนั้น ๆ ย่อมจะตัดสินใจไม่ได้ การสอนของครูในแต่ละรายวิชาต้องตัดสินใจเลือกเอาเองว่า เมื่อใดควรจะใช้วิธีสอนวิธีใด และเมื่อใดจะใช้การสอนอีกวิธีหนึ่ง ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายของการสอนเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา วิธีสอนที่สามารถจะนำมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนตามปกติในชั้นเรียนมี ๘ วิธีด้วยกัน คือ

๑. การบรรยาย
๒. อภิปรายและซักถาม
๓. การฝึกปฏิบัติ
๔. การสอนโดยใช้วัสดุทัศนูปกรณ์
๕. การแก้ปัญหา และค้นพบด้วยตนเอง
๖. การใช้ห้องทดลอง และวิธีสืบสวน
๗. การสอนเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
๘. การสอนโดยใช้บทบาทและสถานการณ์จำลอง *

ผู้บริหารหรือครูใหญ่ เป็นผู้หน้าที่โดยตรงในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน จะต้องวางนโยบายร่วมกับครูว่านโยบายการเรียนการสอนในแต่ละปี และแต่ละวิชาจะเน้นหนักไปในรูปใด เป้าหมายของการปรับปรุงการเรียนการสอนมีอะไรบ้าง แล้วจึงจัดระบบงาน จัดตัวบุคคล แบ่งหน้าที่การทำงานให้ได้สัดส่วนกันและให้เหมาะสมกับความถนัดของครูในระหว่างดำเนินการเรียน

* สุมิตร คุณากร , หลักสูตรและการสอน, (กรุงเทพมหานคร : ชวนพิมพ์, ๒๕๒๓) หน้า ๑๓๗ - ๑๔๖.

การสอน ฝ่ายบริหารจะต้องทำหน้าที่บริการ (Service.) แก่ครูในด้านต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอน^๑

ละออ การุณยะวนิช^๒ และ ทิศนา แชมมณี^๓ ได้กล่าวถึงวิธีสอนแบบต่าง ๆ พอสรุปรวมกันได้ดังนี้

๑. วิธีสอนแบบอุปมานและอนุมาน (Inductive and Deductive Method)

วิธีสอนแบบอุปมานนี้จะสอนให้นักเรียนรู้จากส่วนย่อยไปหาส่วนรวม หรือสอนจากตัวอย่างแล้วสรุปเป็นกฎเกณฑ์ นิยมใช้ในการคำนวณ คณิตศาสตร์ และทดลอง ส่วนวิธีอนุมานเป็นวิธีตรงข้ามกับอุปมาน

๒. วิธีสอนแบบโครงการ (Project Method) เป็นวิธีสอนที่ให้โอกาสนักเรียนนักเรียนได้วางโครงการและดำเนินงานให้สำเร็จตามโครงการนั้น ๆ เป็นวิธีสอนที่เหมาะสมที่สุดสำหรับวิชาที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่าง ๆ งานตามการสอนแบบโครงการ มีลำดับขั้นในการสอนดังนี้

๒.๑ ชั้นเสนอแนะ

๒.๒ ชั้นวางแผนหรือวางโครงการ

๒.๓ ชั้นดำเนินงาน

๒.๔ ชั้นวัดผล

^๑ อ่างรงค์ บัวศรี, " การปรับปรุงการเรียนการสอนในโรงเรียน", ศูนย์ศึกษา

๑๓(๓) (กรกฎาคม ๒๕๐๔) : ๒๓๔ - ๒๓๖

^๒ ละออ การุณยะวนิช และคณะ, วิธีสอนทั่วไป (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, ๒๕๑๖), หน้า ๗๐ - ๑๓๕.

^๓ ทิศนา แชมมณี, " การจัดทำหลักสูตรแบบต่าง ๆ ", วารสารครุศาสตร์ (พฤศจิกายน - ธันวาคม, ๒๕๑๗), : ๔๐ - ๔๑.

๓. วิธีสอนแบบแฮร์บาร์ต (Herbartian Method) เป็นวิธีสอนที่เราให้นักเรียนเกิดความสนใจเสียก่อน แล้วจึงถ่ายทอดความรู้ใหม่ให้โดยมีความสัมพันธ์กับความรู้เดิม มีขั้นตอนในการสอนดังนี้

- ๓.๑ ขั้นเตรียม หรือ นำเข้าสู่บทเรียน (Preparation)
- ๓.๒ ขั้นสอน (Presentation)
- ๓.๓ ขั้นทบทวนและเปรียบเทียบ (Association)
- ๓.๔ ขั้นสรุป (Generalization)
- ๓.๕ ขั้นใช้ (Application)

๔. วิธีสอนแบบทดลอง (Laboratory Method) หมายถึง วิธีสอนให้เกิดประสบการณ์ใหม่ ๆ และข้อเท็จจริงจากการสอบสวนและทดลอง วิธีนี้อาจเรียกว่าวิธีค้นคว้า (Research Method) ก็ได้

๕. วิธีสอนแบบปาฐกถา (Lecture Method) เป็นการสอนแบบอธิบายข้อความให้นักเรียนได้ทราบความจริง หรือบอกเรื่องราวต่าง ๆ โดยครูพูดแต่ผู้เดียว นักเรียนนั่งฟังเฉย ๆ มีหน้าที่จดบันทึกไปท่องจำเท่านั้น

๖. วิธีสอนแบบมอริสัน หรือแบบหน่วย (Morison or Unit Method) วิธีสอนนี้ทำให้เกิดการสอนแบบหน่วยและเทคนิคบูรณาการ มักใช้สอนวิชาภูมิศาสตร์ การปกครองและเศรษฐศาสตร์ วิธีสอนแบบนี้มีลำดับขั้นสอน ๕ ขั้น คือ

- ๖.๑ ขั้นสำรวจ (Exploitation)
- ๖.๒ ขั้นสอน (Presentation)
- ๖.๓ ขั้นรวบรวม (Assimilation)
- ๖.๔ ขั้นจัดลำดับความรู้ (Organization)
- ๖.๕ ขั้นแสดง (Recitation)

๗. วิธีสอนแบบการแสดงบทบาท (Role Playing) คือการแสดงบทบาทในสถานการณ์ที่เป็นจริงตามที่สมมติขึ้น เทียบเคียงกับสถานการณ์ที่เป็นจริงตามที่มีผู้แสดงบทบาทเข้าใจ เพื่อให้ผู้ดูเข้าใจว่า เกิดอะไรขึ้น โดยมีเหตุการณ์แวดล้อมอย่างไร จุดสำคัญอยู่ที่ต้องการ

ให้สถานการณ์ปัญหาหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนั้นปรากฏแก่ผู้ดูราวกับว่าได้ผ่านเหตุการณ์นั้นมาด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้ดูเข้าใจกระจ่างและนำมาอภิปรายกันได้อย่างถูกต้อง

๘. วิธีศึกษาภายใต้การควบคุม (Supervised Study) เป็นการสอนนำให้นักเรียนเข้าใจเทคนิควิธีการเรียนที่จะให้เกิดผลดี โดยครูแนะนำแก่นักเรียนในการปฏิบัติ เพื่อการเรียนรู้ที่ละขั้นทีละตอน เป็นรายบุคคล มีชดกับการทำงานของคนอื่น

๙. วิธีสอนแบบทำงานเป็นกลุ่ม (Group Process Method) วิธีสอนแบบนี้จัดให้นักเรียนทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่ม นักเรียนแต่ละคนมีตำแหน่งหน้าที่ของตนและนักเรียนทุกคนได้นำความสามารถของตนมาใช้ทั้งกลุ่ม เลือกเนื้อหาหรือปัญหาอภิปรายและวางแผนร่วมกัน และปฏิบัติงานจนแก้ปัญหาได้ โดยครูเป็นผู้แนะนำ

๑๐. วิธีสอนแบบอภิปราย (Discussion Method) เป็นวิธีสอนที่มุ่งให้นักเรียนร่วมกิจกรรมในชั้นโดยเสรี และเป็นไปตามธรรมชาติที่พึงประสงค์ โดยจะต้องมีการเตรียมการอภิปรายผลประ เหมินผลการอภิปราย

๑๑. วิธีสอนแบบสืบสวนสอบสวน (Inquiry Process) เป็นวิธีการสอนที่เน้นขบวนการคิดสอบสวนว่าองค์ประกอบสัมพันธ์กันอย่างไร ค้นหาเหตุและผลเกี่ยวข้องกันอย่างไร จึงจะพบกฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ เน้นวิธีคิดแบบประชาธิปไตย พัฒนาบุคคลและปรับปรุงสังคมแบบวิธีการประชาธิปไตย มีลำดับขั้นของการสอน ๔ ขั้น ดังนี้

ก. การสังเกต (Observation)

ข. อธิบาย (Explanation)

ค. ทำนาย (Prediction)

ง. การคิดสร้างสรรค์ (Control and Creativity)

๑๒. การสอนแบบฝึกหัด (Drill and Practice Approach) เป็นการจัดประสบการณ์เน้นการฝึก เพื่อให้เกิดความจำนกระทังสามารถปฏิบัติได้โดยอัตโนมัติ ขั้นตอนในการสอนมักเริ่มด้วยการบอกหรือทำให้ดูเป็นตัวอย่าง แล้วให้ผู้เรียนทำตามจนจำได้และทำได้ด้วยอัตโนมัติ

๑๓. การสอนแบบแก้ปัญหา และหาวิธีการแก้ปัญหาคำตอบที่ได้ คือ เนื้อหาสาระของ

ความรู้ส่วนหนึ่งและกระบวนการในการแก้ปัญหาอีกส่วนหนึ่ง

๑๔. วิธีสมมุติสถานการณ์ (Simulation Techniqes) เป็นวิธีการสอนที่สมมุติสถานการณ์เหมือนกับ เป็นจริงให้ผู้เรียนปฏิบัติ เมื่อเล่นจบสถานการณ์แล้ว ผู้เล่นและผู้วิเคราะห์สถานการณ์ที่ผ่านไป

๑๕. การสอนแบบกิจกรรม มุ่งให้ผู้เรียน เรียนอย่างสนุกสนาน โดยเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่นการเล่นเกมส์ทางการศึกษา ภาวะจำลอง (Simulations) การแสดงบทบาทสมมุติ (Role Playing) การสาธิต (Demonstration) การแสดงละคร (Dramatization) การจัดนิทรรศการ (Exhibition) เป็นต้น

วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอนและห้องสมุด

อุปกรณ์การศึกษา เป็น เครื่องมือที่สำคัญสำหรับครู เพราะทำให้การสอนของครูมีประสิทธิภาพขึ้น การที่ครูรู้จักใช้อุปกรณ์การศึกษาประกอบการสอน จะทำให้เด็กได้เรียนรู้จากของจริงและมองเห็นสิ่งที่เรียนอย่างแท้จริง ทำให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ดังนั้น อุปกรณ์การศึกษา จึงเป็นสิ่งสำคัญ โรงเรียนควรจะต้องจัดหาและสนับสนุนให้ครูผู้สอนใช้อุปกรณ์ประกอบการสอนให้มากขึ้น โดยเฉพาะในการสอนวิชาชีพที่มุ่งให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ตรงและเป็นกรณีศึกษา การฝึกฝน วัสดุอุปกรณ์ย่อมมีความสำคัญที่โรงเรียนจะต้องจัดหาให้ครบถ้วนและเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของแต่ละวิชาอย่างไรก็ตาม การเปิดสอนโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษานั้น กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ มีระเบียบและเงื่อนไขในการที่โรงเรียนจำเป็นต้องจัดหาวัสดุอุปกรณ์ตามประเภทที่เปิดสอนให้ครบถ้วนตามระเบียบ

วัตถุประสงค์การเรียนรู้การสอน

อุปกรณ์การสอนเป็นเครื่องมือที่สำคัญสำหรับครูในเรื่องการเรียนการสอน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนอาชีวศึกษา อุปกรณ์การสอนเป็นสื่อการสอนที่ทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาก

เอ็ดการ์ เดล (Edgar Dale) ให้ข้อคิดว่า การเรียนรู้ของนักเรียนโดยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ อย่างมีความมุ่งหมายโดยแน่นอนเป็นวิธีการที่ดีที่สุด นักเรียนจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดโดยการได้ลงมือทำจริง ๆ ที่เรียกว่า ประสบการณ์ตรง (Direct and Purposeful Experience) ส่วนการเรียนรู้โดยการฟังคำบรรยายด้วยวาจาของครูเพียงอย่างเดียว เป็นการเรียนรู้ที่ได้ผลน้อยที่สุด^๑

ส่วนระดับ เรืองมาลัย เสนอว่า อุปกรณ์การสอนมีประโยชน์ดังนี้

๑. ช่วยกระตุ้นและเร้าความสนใจของเด็ก
๒. ช่วยให้เด็กเรียนได้มากและจำได้ดี
๓. ช่วยประหยัดเวลาในการเรียน
๔. ช่วยให้เด็กรับประสบการณ์หลายด้าน
๕. ช่วยให้เด็กมีความคิดรอบคอบ
๖. ทำเรื่องยากให้เป็นเรื่องง่าย^๒

จะเห็นได้ว่าอุปกรณ์การสอนมีประโยชน์มาก สามารถทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาวิชาได้ลึกซึ้ง ไม่เบื่อหน่ายต่อการเรียน ฉะนั้นผู้บริหารควรเอาใจใส่สนับสนุนเกี่ยวกับวัสดุอุปกรณ์การสอน

^๑ Edgar Dale, Audio - Visual Methods in Teaching (New York : Holt, Rinchart and Winston, 1965), P. 43.

^๒ ประดับ เรืองมาลัย, คู่มือสอบวิชาชุดครู ป.ม. (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๑๗), หน้า ๓๗๔.

แม่นมาส ขวลิขิต กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของห้องสมุดโรงเรียน ดังนี้

๑. ส่งเสริมการเรียนการสอนของนักเรียนและครูตามหลักสูตร
๒. ช่วยเหลือ เด็กโดยรู้จักค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง
๓. ส่งเสริมและสนับสนุนให้เด็กรักการอ่านหนังสือ
๔. ให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ รอบตัวอย่างกว้างขวางขึ้น
๕. หัดให้เด็กรู้จักใช้และระวังรักษาหนังสือในห้องสมุด
๖. ช่วยให้เกิดความสนใจในเรื่องสำคัญต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง
๗. หัดให้เด็กรู้จักความสวยงาม และความเป็นระเบียบ^๑

เชื้อ สาริมา น เสนอแนะลักษณะของห้องสมุดที่ดีไว้ดังนี้

๑. ห้องสมุดควรมีบรรณารักษ์ที่สำเร็จวิชาบรรณารักษศาสตร์มาแล้ว เป็นผู้ดำเนินงาน
๒. ห้องสมุดควรมีหนังสืออุเทศเพียงพอ และไม่ เป็นหนังสือที่เก่าจนเกินไปหนังสือทุกวิชา

ที่สอนอยู่ในโรงเรียนเพียงพอแก่จำนวนนักเรียน ซึ่งเหมาะที่จะเป็นหนังสืออุเทศและเป็นหนังสืออ่านประกอบ นอกจากนั้นควรมีวัสดุในการอ่านที่มีประโยชน์ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้เลือกและเหมาะสำหรับความสนใจและความต้องการของเด็กวัยหนุ่มสาว

๓. มีระเบียบแบบแผนการแยกหนังสือออกเป็นพวก ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งตามระบบเมลวิล ดิวอี้ หนังสือทั้งหมดมีการแยกออกเป็นประเภท มีฉลากติดและจัดวางไว้ในตู้หรือบนชั้นอย่างเป็นระเบียบ

^๑แม่นมาส ขวลิขิต, "การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน", บรรณารักษศาสตร์ ชุดครูมัธยม

(พระนคร : สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๑), หน้า ๘ - ๙.

๔. ห้องสมุดมีพื้นที่เพียงพอใช้เป็นที่ข่มหนังสือได้ และมีเนื้อที่เพียงพอที่จะเก็บหนังสือชำรุดไว้ก่อนการซ่อมได้

๕. ห้องสมุดมีระเบียบการยืม การรับส่งหนังสือ อย่างเรียบร้อย ตลอดจนหนังสือชำรุดหนังสือที่หาย และหนังสือที่ได้รับการชดใช้เงินแทนแล้ว

๖. ห้องสมุดมีระเบียบการง่าย ๆ ที่จะอำนวยความสะดวกให้แก่นักเรียนที่จะใช้ห้องสมุด และควรจัดให้มี

ก. เวลาว่างให้นักเรียนได้ใช้ห้องสมุด

ข. ความสะดวกในการที่จะ นำนักเรียนทั้งชั้น เข้าใช้ห้องสมุด

ค. เปิดห้องสมุดก่อนเวลาเรียนและหลังเลิกเรียนแล้วให้นักเรียนเข้าไปใช้ได้เป็นเวลาพอสมควร^๑

งานห้องสมุดจะถูกล่วงไปด้วยดีจะต้องอาศัยความร่วมมือจากครูใหญ่และครูผู้สอน พันสี หันนาคินทร์ กล่าวถึงบทบาทของครูใหญ่กับห้องสมุดว่า ครูใหญ่ควรพยายามหาบุคคลที่ได้รับการฝึกหัดดีแล้วมาเป็นบรรณารักษ์ พยายามสนับสนุนด้านการเงิน และกำลังใจ ตลอดจนเครื่องมือ เครื่องใช้ และผู้ที่ช่วยงานห้องสมุด เช่น เสมียน จัดนักเรียน รู้จักการใช้ห้องสมุด รู้จักใช้บริหารห้องสมุด จัดตารางสอนให้เหมาะสมที่นักเรียนจะได้มีโอกาสใช้ห้องสมุด ส่งเสริมการศึกษาด้วยตนเอง ให้คณะครูทราบว่าการส่งเสริมให้นักเรียนใช้ห้องสมุดเป็น นโยบายสำคัญอย่างหนึ่งของโรงเรียน พยายามให้ครูได้รับทราบ ออกความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของห้องสมุด เช่น จัดให้มีคณะกรรมการว่าด้วยห้องสมุด ทั้งนี้ยอมทำให้ห้องสมุดสนองความต้องการของโรงเรียนดีขึ้นและคณะครูจะสนใจห้องสมุดมากขึ้นด้วย หากทางให้ห้องสมุดบริการแก่คณะครูอย่างเต็มที่^๒

^๑ เชื้อ สาริมาณ และ สุรินทร์ สรรสิริ, วิชาครุตอน ๑ : หลักการศึกษา (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภา , ๒๕๑๔) , หน้า ๑๓๒.

^๒ พันสี หันนาคินทร์, หลักการบริหารโรงเรียน (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, ๒๕๑๒) , หน้า ๑๔๒ - ๑๔๓.

การแนะแนว

การแนะแนวนับว่ามีความสำคัญและจำเป็นมากในด้านวิชาการ เพราะเป็นการช่วยเหลือนักเรียนได้มองเห็นแนวทางที่จะเลือกวิถีทางในการดำเนินชีวิตของตนให้เหมาะสม โดยเฉพาะปัจจุบัน การแนะแนวยิ่งมีความจำเป็นมากขึ้น เพราะสภาพปัญหาต่าง ๆ ของสังคมมีมากขึ้น ตลอดจนปัญหาของนักเรียนในโรงเรียนก็มีมากขึ้น เช่น ปัญหาการเรียน การศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ การปรับตัวให้เข้ากับเพื่อน ๆ และสังคม ตลอดจนปัญหาทางด้านครอบครัว หากทางโรงเรียนได้จัดบริการแนะแนวให้แก่แก่นักเรียนอย่างจริงจังแล้ว ปัญหาต่าง ๆ ก็จะลดลง อันจะยังประโยชน์ให้แก่แก่นักเรียน ผู้ปกครองนักเรียน และปัญหาการบริหารงานโรงเรียนของผู้บริหารอีกโสดหนึ่งด้วย

วิทยุ สาธิต กล่าวว่า การจัดอาชีวศึกษานั้น มิใช่เพียงแต่ให้มีการเลือกอาชีพที่จะทำเท่านั้น แต่หมายถึงความเหมาะสมของแต่ละบุคคล ซึ่งมีความสามารถต่างกันที่จะเลือกอาชีพให้เหมาะสมกับความสามารถและจะต้องคำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงาน คำนึงถึงสภาพสังคม ว่าเราต้องการให้เน้นอาชีพอย่างไร เพื่อความเจริญทั้งแก่ตนเอง และสังคม ด้วยจากนี้ไป การแนะแนวการศึกษาและอาชีพจึงยิ่งมีความสำคัญมาก โรงเรียนควรให้ความสนใจกิจการแนะแนวเป็นพิเศษ^๑

สำหรับการจัดการแนะแนวนั้นขึ้นอยู่กับสภาพของแต่ละโรงเรียนเป็นสำคัญ และหากผู้บริหารโรงเรียนได้ตระหนักถึงคุณค่าของการแนะแนวแล้ว ควรอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้มีการแนะแนวขึ้นในโรงเรียน และบริการแก่นักเรียนพร้อมกับติดตามผลอย่างใกล้ชิดสม่ำเสมอ

กิจกรรมนักเรียน

กิจกรรมนักเรียน หมายถึง บรรดากิจกรรมทั้งหมดที่โรงเรียนได้จัดขึ้น เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมของนักเรียนและเป็นการส่งเสริมหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เช่น กีฬา ละคร ดนตรี ทัศนศึกษา นิทรรศการ สถานักเรียน ตลอดจนชุมนุมต่าง ๆ เป็นต้น

^๑ วิทยุ สาธิต, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๒๑๗.

การจัดกิจกรรมนักเรียนขึ้นมาเพื่อมุ่งส่งเสริมความเจริญพัฒนาของนักเรียนในด้านต่าง ๆ นั้นเอง กรมสามัญศึกษา กล่าวว่า การจัดให้มีกิจกรรมนักเรียนก็เพื่อ เสริมสร้างพัฒนาการของบุคคล ความสำนึกรับผิดชอบต่อสังคมและฝึกวิธีทำงานร่วมกัน^๑

กิจกรรมนักเรียนจะสามารถจัดได้มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความพร้อมของโรงเรียนเป็นสำคัญ แต่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องมองเห็นคุณค่าและประโยชน์ของกิจกรรมนักเรียน โดยต้องเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือสนับสนุนในทุกด้านและพร้อมที่จะ เผชิญปัญหาและอุปสรรคอันอาจเกิดขึ้นได้ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิจาร์ณญาณ กิจกรรมนักเรียนจะช่วย เสริมสร้างให้คนเป็นคนโดยสมบูรณ์ หมายความว่า เป็นคนที่สังคมยอมรับ สามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างสันติสุขด้วยเหตุนี้กิจกรรมนักเรียนจึง เป็นสิ่งที่ท้าทายความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนว่าสามารถทำได้มากน้อยเพียงไร ผู้บริหารที่ไม่ค่อยเห็นความสำคัญของกิจกรรมนักเรียนก็มักอ้างว่าขาดงบประมาณหรือคิดว่างานอื่นสำคัญกว่า หากเป็นเช่นนั้นแล้วงานวิชาการก็จะไม่พัฒนา เท่าที่ควร เพราะกิจกรรมนักเรียน เป็นสิ่งที่สนับสนุนงานวิชาการให้เป็นไปอย่างถูกต้องสมบูรณ์

นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์ ได้กล่าวถึงความจำเป็นที่จะต้องจัดให้มีกิจกรรม เสริมหลักสูตรไว้ดังนี้

๑. เพื่อสนองความต้องการทางด้านจิตวิทยา
๒. เพื่อดึงเอาความสนใจ ความกระตือรือร้นของเด็กให้ปรากฏออกมา
๓. เพื่อให้เด็กใช้เวลาว่างให้มีคุณค่าและเกิดประโยชน์
๔. เพื่อสร้างมิตรภาพระหว่าง เด็กด้วยกัน และระหว่าง เด็กกับครูให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น
๕. เพื่อพัฒนาความเป็นผู้นำของเด็ก^๒

^๑ กรมสามัญศึกษา, เกณฑ์มาตรฐานโรงเรียน มัธยมศึกษา พ.ศ.๒๕๑๔, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา , ๒๕๑๔), หน้า ๒๗.

^๒ นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, " เอกสารประกอบคำบรรยายวิชากิจกรรมนักเรียน (Student Activity Programs) " แผนกริชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ปีการศึกษา ๒๕๑๗, หน้า ๔-๕.

ประโยชน์ของกิจกรรม เสริมหลักสูตร จากผลการวิจัยของ ประภัสสร มโนรัตน์ สอดตามความคิดเห็นของอาจารย์ใหญ่ ครูและนักเรียนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนรัฐบาลใน ภาคเหนือ ที่มีต่อการจัดกิจกรรมนักเรียน ต่างเห็นว่ากิจกรรมนักเรียนหรือกิจกรรม เสริมหลักสูตร มีประโยชน์ได้แก่

ก. ส่งเสริมนักเรียนในด้านต่าง ๆ

๑. ทำให้นักเรียนได้กระทำในสิ่งที่คุณสนใจ

๒. ส่งเสริมให้นักเรียน เป็นพลเมืองดี ด้วยการจัดประสบการณ์ทางการ เป็นผู้นำ

ผู้ตาม ความร่วมมือและการกระทำที่เป็นของตนเอง

๓. เพื่อพัฒนาขวัญและเจตนาของโรงเรียน

๔. เปิดโอกาสให้นักเรียนได้สนองสัญชาตญาณแห่งการรวมกัน เป็นหมวดหมู่

๕. ส่งเสริมให้มีการพัฒนาการทางศีลธรรมและจรรยาบรรณ

๖. ทำให้นักเรียนมีสุขภาพจิตและร่างกายแข็งแรง

๗. เปิดโอกาสให้เด็กเรียนได้พัฒนาการทางสังคมทุกด้าน

๘. ทำให้นักเรียนรู้จักติดต่อกับบุคคลอื่น

๙. ช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์

ข. ช่วยให้หลักสูตรสมบูรณ์ขึ้น

๑. เพิ่ม เต็มหรือทำให้ประสบการณ์ในห้องเรียนมีคุณค่ามากขึ้น

๒. เป็นการสำรวจประสบการณ์ในการเรียนใหม่ ซึ่งอาจจะ เอาไปรวม เข้า

ไว้ในหลักสูตรได้

๓. เพื่อหาโอกาส เพิ่ม เต็มให้แต่ละคนแนะแนวหมู่

๔. ช่วยจรรีการเรียนการสอนในห้องเรียนมากขึ้น

ค. ช่วยให้การบริหารโรงเรียนสะดวกขึ้น

๑. ก่อให้เกิดความร่วมมืออันดีระหว่างครู นักเรียน และบุคคลอื่นในโรงเรียน เพราะมีโอกาสได้ทำงานร่วมกัน

๒. ทำให้ครูรู้จักนักเรียนดีขึ้น

ค. กิจกรรมสภานักเรียน (Students Council) ช่วยในการควบคุม ความประพฤติของนักเรียนได้ส่วนหนึ่ง

๔. เปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์

ง. ทำประโยชน์ให้แก่ชุมชน

๑. ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

๒. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความสนใจต่อโรงเรียนและสนับสนุนโรงเรียนมากยิ่งขึ้น *

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมนักเรียนนั้น เป็นความจำเป็นที่ผู้เกี่ยวข้องใน โรงเรียนจะต้องช่วยกันจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เหมาะสมและเป็นความต้องการของเด็กและสังคม. เพื่อให้เด็กเลือกเข้าเป็นสมาชิกของกิจกรรมนั้น ๆ อย่างอิสระตามความถนัด ความสามารถและความสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมระบอบประชาธิปไตยนั้น สังคมต้องการสมาชิกที่สามารถ เป็นผู้นำและผู้ตามที่มีคุณภาพ รู้จักตัดสินใจที่เหมาะสม มีความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งคุณสมบัติ เหล่านี้ มีความจำเป็นจะต้องสร้างให้เป็นคุณสมบัติประจำตัวเด็กของเรา เพื่อจะได้ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมในอนาคตต่อไป

การใช้แหล่งความรู้ในท้องถิ่น

ผู้บริหารต้องเป็นผู้รู้จักทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ ในชุมชน หรือชุมชนใกล้เคียงมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา เช่น การพานักเรียนไปศึกษาหาความรู้จากแหล่งความรู้ การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่นักเรียน ตามสาขาวิชาที่จะช่วยให้นักเรียน เกิดความรู้ในสาขาวิชานั้น ๆ

* ประภัสสร มโนรัตน์, "เจตนาดีของอาจารย์ใหญ่ ครูและนักเรียนระดับมัธยมศึกษา ของโรงเรียนรัฐบาลในภาคเหนือที่มีต่อการจัดกิจกรรมนักเรียน" (ปริญญาณพนธ์, การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๑๔), หน้า ๒ - ๕.

อუნตา นพคุณ ได้กล่าวถึงการใช้ทรัพยากรในชุมชน (Community Resources) ว่าเป็นงานที่ต้องพยายามใช้ทรัพยากรของชาวบ้านหรือทรัพยากรภายในชุมชนนั้น ๆ ให้มากที่สุด โดยพยายามแก้ไข และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในทางที่ประหยัดและมีประสิทธิภาพมากที่สุด ทรัพยากรของชุมชนจึงแยกออกได้ดังนี้

๑. ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources) ได้แก่ น้ำ ดิน แร่ธาตุ ป่าไม้ ฯลฯ
๒. ทรัพยากรทางเทคโนโลยี (Technical Resources) ได้แก่ ทรัพยากรที่เกื้อหนุนจากความรู้ ความเจริญด้านวิทยาศาสตร์ และ เทคโนโลยี เป็นต้นว่า รถยนต์ รถแทรกเตอร์ เครื่องไม้ เครื่องมือทางเกษตร ฯลฯ
๓. ทรัพยากรสถาบัน (Institution Resources) ได้แก่ สถาบันทางสังคมทุกอย่างภายในชุมชน ได้แก่ สถาบันทางการศึกษา คือ โรงเรียน สถาบันทางศาสนา คือ วัด สถาบันการปกครอง เช่น สภาตำบล เป็นต้น^๑

ผู้บริหารโรงเรียนควรกระตุ้นให้ครูได้เห็นถึงประโยชน์ของแหล่งวิชาอื่น ๆ ที่มีในท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้เป็นประโยชน์ในการเรียนการสอน ได้แก่ การเชิญวิทยากร หรือผู้ทรงคุณวุฒิ ในท้องถิ่น เช่น ผู้ปกครองนักเรียน หรือ เจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น หรือพระสงฆ์มาให้ความรู้แก่นักเรียน การนำความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ปกครองและประชาชนทั่วไป มาเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนการหาทางที่จะได้รับความช่วยเหลือจากผู้ปกครองหรือประชาชนในท้องถิ่น เรื่องวัสดุอุปกรณ์ หรือการบริจาคทุนการศึกษา เหล่านี้เป็นต้น เรื่องวัสดุอุปกรณ์การสอนและแหล่งวิชานั้นควรใช้สิ่งที่หาง่ายใกล้ตัว ราคาถูก และมีประสิทธิภาพ ให้เกิดประโยชน์กับนักเรียนเสียก่อน ก่อนที่จะคำนึงถึงสิ่งที่มีราคาแพงและอยู่ไกลตัวออกไป

^๑ อუნตา นพคุณ, การศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนและการศึกษารูปนัย (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ปรีชาการพิมพ์, ๒๕๒๐), หน้า ๘๓.

การอาชีวศึกษา เป็นการศึกษารวิชาที่จะนำไปประกอบอาชีพได้ ฉะนั้นการฝึกหัดหรือการปฏิบัติจริง ในแหล่งประกอบการทางอาชีพในท้องถิ่นจึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง ที่จะทำให้นักเรียนมีโอกาสได้ปฏิบัติจริง การสอนวิชาชีพแต่ละสาขาในโรงเรียนอาชีวศึกษาก็เพื่อที่จะทำให้นักเรียนมีความรู้ความสามารถและมีทักษะในการอาชีพนั้น ๆ โดยเฉพาะจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่โรงเรียนควรจะหาแหล่งประกอบการที่อยู่ใกล้โรงเรียนที่สุด ทำให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติอย่างจริงจัง ทั้งนี้ต้องให้เกิดประโยชน์ทั้งสองฝ่าย คือ ทั้งตัวนักเรียนเอง และแหล่งประกอบการนั้นก็จะได้ประโยชน์จากงานเป็นการคัดเลือกคนเข้ามาทำงานได้ตามที่ต้องการ

ในปัจจุบันการใช้แหล่งความรู้ในท้องถิ่นกำลังได้รับการสนับสนุนจากนักการศึกษา แต่รัฐยังไม่มีมาตรการใด ๆ ที่จะให้แหล่งประกอบการต่าง ๆ สนับสนุนหรือช่วยเหลือการฝึกปฏิบัติของนักเรียน

การนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา เป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของครูใหญ่เกี่ยวกับการเรียนการสอนในโรงเรียน คือ การช่วยเหลือปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น โดยการช่วยเหลือและทำงานร่วมกับครู เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนให้ลุล่วงไป การนิเทศไม่ใช่การบังคับหรือคอยจับผิดแต่เป็นการช่วยเหลือร่วมมือซึ่งกันและกัน เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

ผู้นิเทศจะต้องระลึกเสมอว่า การนิเทศนั้นมีไว้เป็นการสอนหรือ การแก้ปัญหาให้ แต่การนิเทศเป็นการช่วยให้ครูรู้จักคิดค้นและหาวิธีทำงานด้วยตนเอง ผู้นิเทศจึงควรหาทางส่งเสริมให้ครูได้เกิดความเชื่อมั่นในความสามารถและความสามารถของตนเอง ทั้งจะช่วยให้ครูได้มีความคุ้นเคยกับแหล่งวิชาการ และสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้

ฮาโรลด์ พี อาดัม (Harold P. Adam) และแฟรงค์ จี ดิกกี (Frank G. Dickey) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา มีหลักเกณฑ์ที่ควรคำนึงดังต่อไปนี้

๑. ให้ถือว่า การนิเทศ คือ การวางโปรแกรมเพื่อปรับปรุงการสอน
๒. ให้ถือว่า ผู้นิเทศ คือ บุคคลใดบุคคลหนึ่งที่รับผิดชอบในการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ๆ เพื่อเพิ่มพูนประสิทธิผลของสถานะการเรียนการสอน

๓. ความแตกต่างของการนิเทศและการบริหารอยู่ที่ เหตุผลของการกระทำ
๔. งานนิเทศที่ใช้อำนาจจะไม่บังเกิดผลในการปรับปรุงการสอน
๕. การนิเทศไม่ใช่การสอน แต่เป็นการแนะนำให้ครูรู้จักช่วยตนเอง
๖. การนิเทศที่ได้ผลต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของประชาธิปไตย
๗. การนิเทศและการพัฒนาหลักสูตรมีความสัมพันธ์กัน
๘. การนิเทศแบบทั่ว ๆ ไป เป็นการนิเทศที่บังเกิดผล

โรส แล นิคเลย์ (Rose L. Neagley) กล่าวว่า ครูใหญ่จะต้องปฏิบัติ งานให้สมดุลระหว่างหน้าที่การนิเทศและหน้าที่การบริหารอื่น ๆ อย่างน้อยที่สุดจะต้องใช้เวลา ครึ่งหนึ่งในการปฏิบัติกิจกรรมด้านนิเทศดังต่อไปนี้

๑. ปรึกษาหารือกับครูแต่ละคน
๒. เยี่ยมเยียนชั้นเรียนอย่างสม่ำเสมอ
๓. จัดทำวิจัยเชิงปฏิบัติในชั้นเรียน

¹ Harold P. Adam and Frank G. Dickey, Basic Principles of Supervision, (New York : American book Company, 1953), pp. 2 - 15

๔. ประสานงานระหว่างวิชาชีพพิเศษต่าง ๆ เช่น ดนตรี หลานามัย กับวิชาการ
๕. สาธิตการสอนและสอนแทนในบางโอกาส
๖. ร่วมในการประชุมภายในโรงเรียน
๗. มีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตร
๘. วางแผนและจัดให้มีการอบรมครูประจำการ^๑
- สุจริต เพียรชอบ กล่าวได้ว่า งานนิเทศการศึกษาที่อาจารย์ใหญ่อาจทำได้ มีดังนี้

ต่อไปนี้ คือ

- ก. การช่วยเหลือครูทางด้านวิชาการ และด้านบริหาร ซึ่งได้แก่
๑. ประชุมนิเทศครูก่อนเปิดเรียน
 ๒. จัดประชุมครูก่อนเปิดเรียน
 ๓. การสังเกตการสอนในชั้น
 ๔. การเยี่ยมชั้นเรียนอื่น ๆ
 ๕. การสาธิตการสอน

¹ Rose L. Noagley, and Dean N. Evans, Handbook for Effective Supervision of Instruction, (Englewood Cleffs, N.J.:Prentice-Hall, Inc., 194), p. 55.

- ๖. การนิเทศด้วยการให้คำปรึกษาหารือ เป็นรายบุคคลหรือรวมหมู่
- ๗. การจัดประชุมปฏิบัติการ (Work Shop) แบบต่าง ๆ
- ๘. การอบรมครู
- ๙. การสัมมนาครู
- ๑๐. จัดหาหนังสือที่ตีพิมพ์ค่าทางวิชาการศึกษาและอื่น ๆ ส่งเสริมให้ครูอ่าน
- ๑๑. ปรับปรุงห้องสมุดให้ทันสมัย และแนะนำครูให้ใช้ห้องสมุด
- ๑๒. จัดบริการไลต์ทัศนศึกษาให้แก่ครู เป็นอย่างดี และสนับสนุนให้ครูใช้อุปกรณ์เหล่านั้น
- ๑๓. แนะนำให้ครูเข้าเป็นสมาชิกของสมาคมวิชาการต่าง ๆ
- ๑๔. สนับสนุนให้ครูไปเรียนต่อเพิ่มเติม

ข. การช่วยเหลือครูในด้านปัญหาส่วนตัว ดูแลทุกข์สุขของครูในปกครอง เป็นกันเอง และมีมนุษยสัมพันธ์ดี จนกระทั่งครูสามารถปรับทุกข์ด้วย ทั้งในด้านส่วนตัว ปัญหาในการทำงาน ตลอดจนการเข้ากับเพื่อนร่วมงาน

ค. การสร้างขวัญ (Morale) ของคณะครูในโรงเรียน ได้แก่

- ๑. ช่วยให้ครูมีความรู้เกี่ยวกับทางวิชาการ ทางการบริหาร และดำเนินการสอนอย่างเพียงพอ
- ๒. จัดสภาพการทำงานให้ดี สะดวกสบาย เป็นสุข
- ๓. ช่วยให้ครูมีความอบอุ่น สามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่าง เป็นสุข

ไม่รู้สึกน้อยหน้า ต่ำต้อย

๔. เป็นที่ปรึกษาที่ดีของครูได้ทุกโอกาส

๕. สร้างลักษณะความเป็นผู้นำให้กับครู เปิดโอกาสให้ครูได้ทำงานที่ใช้ความคิดริเริ่มของตัวเองให้มาก

๖. พยายามให้ครูรู้สึกว่าตัวเองมีความสำคัญเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ เป็นที่ยอมรับของผู้บังคับบัญชา และเพื่อนร่วมงานโดยทั่วไป

๗. ครูใหญ่ควรเป็นผู้มีจิตใจกว้างขวาง ยอมรับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของครู

๘. ช่วยให้ครูมีส่วนร่วมในการวางนโยบาย

๙. ให้ครูได้มีความรู้สึกนับถือตนเอง ไม่รู้สึกว่าได้รับการทู่เกียรติ หรือเหยียดหยาม หรือรู้สึกด้อย

๑๐. การดำเนินงานต่าง ๆ ในโรงเรียนควรเป็นประชาธิปไตย

๑๑. ครูใหญ่ควรมีความยุติธรรม ต่อครูทุกคน

ง. การประเมินผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนซึ่งอาจทำได้ ดังนี้

๑. จัดรับฟังความคิดเห็นของครูภายในโรงเรียน

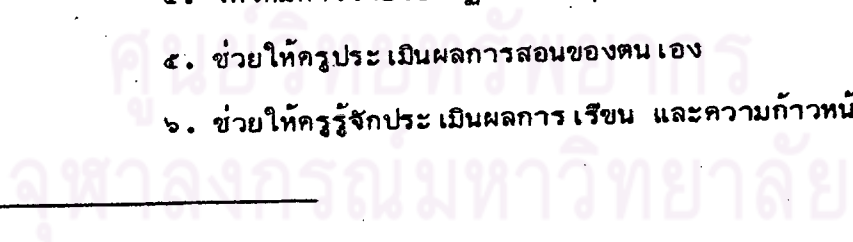
๒. จัดให้มีการอภิปรายปัญหาต่าง ๆ ในโรงเรียน

๓. จัดให้มีกล่องรับความคิดเห็นของนักเรียน

๔. จัดให้มีการวิจัยเชิงปฏิบัติต่าง ๆ

๕. ช่วยให้ครูประเมินผลการสอนของตนเอง

๖. ช่วยให้ครูรู้จักประเมินผลการเรียน และความก้าวหน้าของนักเรียน

๑ สุจริต เพียรชอบ , "ครูใหญ่กับการนิเทศการศึกษา" วารสารครูศาสตร์

๑ (เมษายน - พฤษภาคม), ๒๕๑๔) : ๓๐ - ๓๒.

การนิเทศการศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมงานด้านวิชาการของโรงเรียนเพราะการนิเทศการศึกษา หมายถึง การปรับปรุงสิ่งต่าง ๆ ที่มีต่อการเรียนให้ดีขึ้น คำว่า "นิเทศ" แปลว่า ช่วยเหลือ แนะนำ หรือ ปรับปรุง ๑

ปัจจุบันนับว่าการนิเทศการศึกษาได้เข้ามามีส่วนสัมพันธ์กับการพัฒนาการเรียนการสอนในโรงเรียน ผู้ที่มีบทบาทที่จะทำให้การนิเทศการศึกษาบรรลุตามเป้าหมายก็คือศึกษานิเทศก์ ศึกษานิเทศก์จะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ รวมทั้งประสบการณ์ในงานเพื่อที่จะโน้มน้าวจิตใจผู้บริหารโรงเรียนและครูให้มองเห็นความสำคัญของงานนิเทศการศึกษา และยอมรับนับถือในตัวศึกษานิเทศก์ให้จงได้ ผู้บริหารโรงเรียนเองก็จะต้องตระหนักในคุณค่าของการนิเทศการศึกษากว่าเป็นส่วนสำคัญในการส่งเสริมงานวิชาการของโรงเรียนให้เจริญก้าวหน้า จะต้องแสวงหารรวิธีที่จะทำให้การนิเทศการศึกษา เข้ามามีบทบาทในการเรียนการสอนให้ได้

ในโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการนิเทศการศึกษา ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เนื่องจากจัดการเรียนการสอนวิชาชีพ จะต้องพัฒนาไปตามวิวัฒนาการและเทคโนโลยีในปัจจุบัน จึงจำเป็นที่จะต้องให้ผู้มีความรู้ความชำนาญในวิชาชีพเฉพาะอย่างมานิเทศการสอน โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชน ซึ่งรับผิดชอบควบคุมดูแลโรงเรียนราษฎร์ มีฝ่ายควบคุมและติดตามการปฏิบัติงาน คอยให้คำแนะนำแก่โรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษาอยู่แล้ว แต่ก็ไม่เพียงพอ ผู้บริหารโรงเรียนควรที่จะได้จัดหาและจัดการนิเทศภายในขึ้นด้วย จะเป็นการสนับสนุนงานวิชาการในโรงเรียนให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น

นางฉลิว สุมาวงศ์, และคณะ, การนิเทศการศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิตรสยาม, ๒๕๑๖), หน้า ๑.

การวัดผลและการประเมินผล

สิ่งที่จะขาดเสียไม่ได้ ในการบริหารงานวิชาการก็คือการวัดและการประเมินผล เพื่อหาข้อบกพร่องซึ่งจะนำผลนั้นมาพิจารณาแก้ไข ปรับปรุงงานวิชาการให้ดียิ่งขึ้น

การประเมินผล หมายถึง การนำเอาข้อมูลหรือผลต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดผลมาประเมินค่า หรือตีราคาอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งจะต้องใช้วิจารณญาณ (Judgement) ของผู้ที่จะประเมินค่าด้วยจึงจะสรุปได้ว่า ดี เลว อย่างไร เช่น เรานำคะแนนที่ได้จากการสอนมาประเมินค่าออกมาว่าได้เกรด A, B หรือ C หรือสอบได้ สอบตก^๑

กมล สุดประเสริฐ ได้ให้ความเห็นว่า การประเมินผลเป็นการเอาผลของการวัด (Measurement) ต่าง ๆ มาประมวลชี้ขาดในขั้นสรุป^๒

เมื่อมีการจัดการศึกษา มีการดำเนินการสอน การประเมินผล จึงต้องมีอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้ครูและนักศึกษา ได้รู้ว่าแนวคิดและวิธีการของตนตลอดจนการปฏิบัติการตามแนวคิดนั้น ๆ เป็นอย่างไร ดำเนินไปถึงขั้นไหนแล้วเพียงใด การประเมินผลการเรียนการสอนจึงต้องมีทุกยุคทุกสมัย จะต่างกันก็ตรงวิธีการที่จะประเมินเท่านั้น อย่างไรก็ตามจากการประเมินผลครูสามารถนำเอาผลที่ได้มาปรับปรุงการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การวัดผลการศึกษาของนักเรียนเป็นสิ่งจำเป็นในการที่จะได้ทราบถึงความเจริญก้าวหน้าของนักเรียน ตลอดจนหาข้อบกพร่องเพื่อแก้ไขต่อไป สำหรับครูใหญ่นั้น การวัดผลการศึกษามีความจำเป็นอย่างมาก ดังที่ พันธ์ หินนาคินทร์ กล่าวไว้ดังนี้

^๑ชวาล แพร์ตกุล, เทคนิคการวัดผล (พระนคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๑๔), หน้า ๕.

^๒กมล สุดประเสริฐ, หลักและวิธีการวัดผลการศึกษา (พระนคร : วัฒนาพานิช, ๒๕๑๐),

๑. เพื่อทราบผลการเรียนของนักเรียน และผลการสอนของครู
๒. เพื่อประโยชน์ในการเลื่อนชั้น และการจัดแบ่งนักเรียนตามความสามารถ
๓. เพื่อเป็นหลักฐานในการรายงานผลการเรียนให้ผู้ปกครองทราบ
๔. เพื่อประโยชน์ในการให้ประกาศนียบัตร หรือจบชั้นการศึกษา และแจ้งผลการเรียน

ให้สถาบันอื่นทราบ

๕. เพื่อสถิติอื่น ๆ ในทางการศึกษา

ครูใหญ่มีหน้าที่เกี่ยวกับการวัดผลการศึกษานักเรียน ดังนี้

๑. กำหนดนโยบายทั่วไปเกี่ยวกับการวัดผล เช่น
 - ๑.๑ ประเภทของข้อสอบ หรือ เครื่องมืออื่น ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การเขียน การท่อง การทำรายงาน
 - ๑.๒ ระยะเวลาที่จะใช้ในการสอน ปีหนึ่งจะจัดสอบกี่ครั้ง เก็บคะแนนหรือไม่เก็บเท่าใด
 - ๑.๓ มาตรฐานอันพึงยึดถือในการสอน หรือการวัดผล
 - ๑.๔ การเตรียมแบบฟอร์มสำหรับรายงานผลการสอบต่อผู้ปกครอง
 ๒. จัดหาเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการสอน เช่น หมึกพิมพ์ กระดาษอัด-สำเนา กระดาษไข ตลอดจนจัดเจ้าหน้าที่เพื่อการนั้น
 ๓. ส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถในการสร้างข้อสอบ และควรได้มีโอกาสศึกษาดูชมข้อสอบที่ครูออก
 ๔. จัดตารางสอบ กำหนดครูผู้คุมสอบ และเวลาที่ใช้ในการสอบ
 ๕. ครูใหญ่ต้องให้ครูได้ทราบถึงระเบียบของผู้สอบ และผู้ควบคุมการสอน เพื่อให้ปฏิบัติในแนวเดียวกัน
 ๖. เมื่อสอบเสร็จ ครูใหญ่ควรจะได้ทำการประเมินผลการสอบที่ได้ผ่านไปแล้ว จัดให้ครูได้ทำการวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อจะได้หาทางแก้ไขในโอกาสต่อไป
- สำหรับการวัดผลในโรงเรียนราษฎร์อาชีวศึกษานั้น เป็นไปตามระเบียบการวัดผลการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการที่โรงเรียนอาชีวศึกษาของกรมอาชีวศึกษาใช้อยู่ดังรายละเอียดในภาคผนวก ก.

การวางแผนปรับปรุงงานวิชาการ ผู้บริหารและครูควรร่วมมือกันดังที่ สุมิตร
 คุณานุกร กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารจะต้องทำงานอย่างมีเป้าหมาย และมีการวางแผนโดยจัดให้มี
 การประชุมครูเพื่อปรึกษาหารือว่า ในปีนี้หรือสองปีข้างหน้า โรงเรียนควรจะปรับปรุงงาน
 วิชาการทางใดบ้าง เมื่อได้เป้าหมายแล้วควรมีการกำหนดวัน เวลาปฏิบัติงานกันเลย เขียนเป็น
 แผนการทำงานของโรงเรียนออกมา ไม่ว่าจะ เป็นระยะสั้น หรือระยะยาวก็ตาม แล้วมาคิดไว้ใน
 ที่ซึ่งครูทุกคนได้เห็นง่าย ๆ และบ่อย ๆ เป็นการกระตุ้น และเตือนให้ครูในโรงเรียนทำตาม
 หมายกำหนดการที่ส่วนรวมทั้งหมดตกลงกันได้ ถ้าไม่ทำเช่นนั้นแล้วเป้าหมายที่สวยงามจะไม่มีวัน
 สำเร็จได้เลย ๑

กรมสามัญศึกษา เสนอการปรับปรุงและส่งเสริมงานทางวิชาการโดยวางแผนทาง
 ไว้ว่าการปรับปรุงและส่งเสริมงานวิชาการจำเป็นต้องพิจารณาจัด เป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอด
 ปีการศึกษา ให้เหมาะสมตามควรแก่กรณี ซึ่งมีแนวทางปฏิบัติได้หลายวิธี เช่น

๑. การนิเทศภายใน กลุ่มครูในรอบปีแบ่งได้ ๒ กลุ่ม คือ ครูใหญ่และครูที่
 เคยสอนอยู่แล้ว จะเรียกว่าครูประจำการก็ได้

ก. ครูใหม่ ได้แก่ ครูที่ได้รับการบรรจุใหม่หรือครูที่ย้ายมาใหม่ การนิเทศ
 ครูใหม่เป็นการปฐมนิเทศเรื่องราวของโรงเรียน ความเป็นมา และสิ่งที่ต้องทำ ผู้บริหาร
 ควรมีคู่มือแจกครูทุกคนเป็นปี ๆ ไป เพื่อครูจะได้ยึดเป็นหลักในการปฏิบัติงานตามเป้าหมาย และ
 มีวิธีดำเนินงานเหมือนกัน สิ่งที่ควรมีในคู่มือครู คือ

๑ สุมิตร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์
 ชวนพิมพ์, ๒๕๑๔), หน้า ๑๖๓ .

๑. สายการบริหารงานในโรงเรียน
๒. สายการบริหารงานบุคลากร
๓. คำสั่งที่สำคัญ ๆ ในการปฏิบัติงาน
๔. เรื่องที่ครูใหม่ต้องทราบและปฏิบัติ
๕. ระเบียบปฏิบัติของครู
๖. หน้าที่และความรับผิดชอบของบุคลากรทุกตำแหน่งในโรงเรียน
๗. ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการที่ครูต้องทราบ

ฯลฯ

๒. ครูประจำการ ควรได้รับคู่มือประจำปี เช่นกัน เพราะอาจมีแนวปฏิบัติบางอย่างที่ต้องทราบตรงกัน สำหรับด้านวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาควร เป็นผู้ให้เนื้อหากว้างไกลซัด ทั้งเรื่องของหลักสูตร โครงการสอน อุปกรณ์การสอน ตลอดจนการประเมินผล มีผู้ช่วยผู้บริหาร ด้านวิชาการช่วยนิเทศอีกต่อหนึ่ง สำหรับผู้บริหารหรือว่าต้องรับผิดชอบทุกงาน จึงมีหน้าที่โดยตรง ในการนิเทศด้วย

๒. การประชุมสัมมนา หัวหน้าสายวิชาอาจจัดให้มีการประชุมหรือสัมมนาภายใน หมวดวิชาของตนเป็นครั้งคราวก็ได้ ในโรงเรียนมัธยมส่วนกลางมีกลุ่มโรงเรียน ซึ่งจะมีการ ประชุมระหว่างครูผู้สอนวิชาหมวดเดียวกันแต่ต่างโรงเรียน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์กัน วิธีนี้ก็ เป็นทางช่วยปรับปรุงการเรียนการสอนได้อีกทางหนึ่ง เหมือนกัน

๓. การพาครูไปชมกิจการของโรงเรียนอื่น เป็นการปรับปรุงงานวิชาการได้ดี อีกทางหนึ่ง ก่อนไปควรวางแผนหมายการดูกิจการโรงเรียนก่อน แล้วกลับมาอภิปราย เพื่อให้เกิดความคิดในเชิงพัฒนางานของตน

๔. การส่งครูเข้ารับการอบรม หน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา สถาบันฝึกหัดครู คณะครุศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยหรือหน่วยงานต่าง ๆ จะจัดการอบรมครูเฉพาะสาขาวิชาขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ต้องสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูเข้ารับการอบรมในสาขาวิชาที่โรงเรียน เปิดทำการสอน เพราะจะเป็นทางเสริมความรู้ทางวิชาการใหม่ ๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้า อยู่เสมอ การส่งครูเข้ารับการอบรมหรือสัมมนา เท่ากับ เป็นการส่งครูไปรวบวิทยาการใหม่ ๆ ที่วิทยาการได้ร่วมแหล่งวิทยาการต่าง ๆ มาแล้ว โดยครูไม่ต้องเสียเวลาไม่อ่านและเลือกมาใช้ นับ เป็นการย่นระยะเวลาเพื่อการปรับปรุงความรู้ของตนเองได้เป็นอย่างดี

๕. การประชุมกลุ่มปฏิบัติงาน คือ การประชุมคล้ายการสัมมนา จุดที่เป็นข้อแตกต่างก็คือ การประชุมที่เชิญวิทยากรบรรยายเล็กน้อยในระยะต้น แล้วมีการแบ่งกลุ่มปฏิบัติงาน ที่จะนำไปใช้ได้จริง เช่น การทำโครงการสอน การประเมินผลงานในรอบปี เพื่อจะได้ทราบ จุดอ่อนหรือปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างปี แล้วหาทางแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ นำไปเขียนแบบ คำเนินงานของปีต่อไป

การประชุมกลุ่มปฏิบัติงาน ควรอยู่ในแผนดำเนินงานของโรงเรียนในรอบปี ปกติ นิยมทำ ๒ ระยะ คือ

ก. ระยะสิ้นปีการศึกษา เพื่อประเมินผลงานตลอดปีการศึกษา หากจุดที่เป็น ข้อบกพร่องในการปฏิบัติงาน

ข. ระยะก่อนเปิดภาคเรียน เพื่อวางแผนการปฏิบัติงานในปีต่อไป นำผลงานจาก ข้อ ก. มาหาทางปรับปรุงและแก้ไข และบรรจุลงในแผนปฏิบัติการ

๖. การสัมมนาทางวิชาการ เป็นวิธีที่ผู้บริหารปรับปรุงพัฒนาความรู้ทางวิชาการ ร่วมกับครู เป็นการเสริมความรู้ชี้แนวทางประสานงานให้ครูร่วมกันทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านการสอน

๗. กิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน

การวางแผนปรับปรุงงานวิชาการนอกจากจะปรับปรุงตัวครูแล้ว ต้องคำนึงถึงหลักสูตร แบบเรียน ประมวลการสอนการวัดผลและประเมินผล โดยนำข้อมูลที่ได้จากสิ่งเหล่านี้ซึ่งมีทั้งข้อดีและข้อบกพร่องมาพิจารณาในการวางแผนครั้งต่อไป

ในการวางแผนปรับปรุงงานวิชาการ ควรจัดการวางแผนร่วมกันระหว่างผู้บริหาร กับผู้ปฏิบัติการในการกำหนดเป้าหมาย และกำหนดเวลา กิจกรรมที่จะปฏิบัติแล้วแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ เพื่อแผนนั้นจะได้บรรลุเป้าหมาย

การวางแผนปรับปรุงงานวิชาการ

ในการปรับปรุงการเรียนการสอนนั้นจะต้องมีการวางแผนปรับปรุงเป็นระดับ ๆ ในระดับโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องร่วมกับครูกิจการว่า สภาพะทางการเรียนการสอนในโรงเรียนเป็นอย่างไร มีข้อบกพร่องอย่างไร และอะไรเป็นสาเหตุของข้อบกพร่องนั้น ๆ เมื่อทราบแล้วจึงวางแผน วางโครงการปรับปรุงแก้ไขต่อไป และเพื่อให้งานดำเนินไปอย่างได้ผล บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ จะต้องมีการประเมินผลงานเป็นระยะๆ เพื่อแก้ไขซึ่งสิ่งบกพร่องต่อไป

การวางแผนงาน เป็นกระบวนการที่เตรียมการตัดสินใจ เลือกวิธีปฏิบัติในการดำเนินงานในอนาคต เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

การวางแผนเพื่อปรับปรุงงานวิชาการ เป็นงานที่ต้องมีการเตรียมตัวอย่างรอบคอบ ผู้วางแผนต้องรู้ว่ามิจานวิชาการด้านใดที่บกพร่องหรือจำเป็นต้องแก้ไขปรับปรุง และการที่จะกระทำถึงปัญหาเหล่านั้นได้ จำเป็นต้องมีการติดตามประเมินผลเป็นประจำสม่ำเสมอ

๑ อ่าง บัวศรี, "การปรับปรุงการสอนการเรียนในโรงเรียน", ประมวลบทความเกี่ยวกับการมัธยมศึกษา, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา, พระสุเมรุ, ๒๕๑๓) หน้า ๗๖๕

๒ อุทัย บุญประเสริฐ, "คำบรรยายเกี่ยวกับการวางแผน", (คำบรรยายวิชาการวางแผนการศึกษา ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มิถุนายน ๒๕๒๔).